

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 18

92. ÅRGANG

4. OKTOBER

1980

Åpenbaringen, Skriften, Kirken

Ved Aage Hauken o.p.

I forrige artikkel ble det hevdet at tiden er det rette sted å lete etter Gud. Naturens vertikale gudsbilde kan ikke sammenlignes med historiens horisontale, fordi sistnevnte er personlig og moralsk. Menneskets Gud må være mer enn natur: menneskets Gud må fremme det spesifikt menneskelige, det personlige. Menneskets Gud må ha en etisk appell og ikke bare en mystisk eller estetisk. En sann menneskelig religion kan ikke bestå i en flukt fra verden, fra historien, men må kunne hjelpe mennesket til å leve med andre mennesker (kontemplative kall i Kirken finner sted innenfor en kommunitets ramme — eremitten er unntagelsen).

Men de Guder menneskene lager seg i sitt eget bilde blir sørgelig lik oss selv. Det mest kjente eksempel på dette er de fororientalske, klassiske og norrøne mytologier, med hver sitt rike panteon, gudeverden. Dette er en verden som stort sett avspeiler vår egen. Mytologiens skikkelser gir inntrykk av å være en guddommeliggjørelse av historiens persongalleri, og over «gudene» står ofte en sterkere makt, «skjebnen». Derfor ble disse gudene forkastet av mer reflekterende religiøsitet, av tenkere og mystikere, som svarte med å søke ut over historiens grenser, tiden og verden som vi kjenner den.

Nyere kristen teologi opererer med en dobbelt bruk av ordet «historie»: *verdenshistorie* og *frelshistorie*. Grunnen til denne nyansen i sprogbruket er at verdenshistorien ikke umiddelbart er en åpenbaring av det vi har lært å kjenne som Gud, og at den ikke automatisk fører til menneskets frelse.

VERDENS Historien

Historien, som vi kan iaktta den, er en historie om konflikter og tragedier mer enn om fremskritt og paradisiske landvinninger. Historiens «materiale»

er menneskelige personer, og hele dens funksjon består i å frembringe personer, fremme det personlige.

Jo mer avansert en sivilisasjon er, jo større blir den individuelle egenart, differensieringen mellom personer. Mennesket er mer enn biologi, og det som prøver en kultur eller en sivilisasjon er nettopp til hvilken grad den produserer personer, menneskelige individer med hver sin egenart, med selvstendighet og frihet. Samspillet mellom personene er, som allerede nevnt, historiens tema, og dersom historien viser seg å være et drama fra først til sist (og det gjør den jo så langt vi kan iaktta den), er det fordi det er noe galt med selve det menneskelige, vår måte å være personer på. Opphavet til historiens problemer er mennesket selv. Det er noe galt med mennesket: vi synker lett tilbake til barbari eller biologi. Selv hvor en høy form for sivilisasjon holder oss oppe slik at vi lever fra et nivå som på mange måter er høyere enn oss selv (hvor altså omstendighetene fremmer personliggjørelsen og individualiseringen), selv der synker vi lett tilbake til barbari eller biologi. Årsaken ligger ikke primært i systemer og strukturer, slik det er blitt moderne å hevde det — årsaken ligger i oss selv, i menneskets ambivalente måte å være person på: behovet for å heve seg over det biologiske, som er en del av vår natur, og fristelsen til å falle tilbake til det rent biologiske. Historien er derfor også ambivalent, og tolker følgelig ikke seg selv. Da menneskene begynte å skrive historie, var det nettopp for å finne en mening bak det hele. Meningen gir seg ikke selv, den må vi lete etter.

Løsningen på historiens dilemma ligger heller ikke ganske enkelt i å finne frem til den mest fullkomne statsform. Disse har skiftet gjennom tidene, og det er vanskelig å tro at den fullkomne stat løser de egentlige problemene. Monarki, oligarki, demokrati, bystater, feudalisme, nasjonalstaten (som vi lever med), superstaten (som vi hurtig beveger oss mot), etc. er alle brukbare som menneskelige statsformer. Det de står og faller med er om systemet fremmer det menneskelige, personenes egenart og frihet, det sanne menneskelige samliv.

De som søkte iherdigst etter en mening i tilværelsen, søkte ofte bort fra historien. Filosofer og mystikere så inn-

over i seg selv for å finne veien ut av uføret. Når Kirken hevder at historien er stedet hvor Gud er å finne, dvs. hvor hans åpenbaring finner sted, er det imidlertid ikke på filosofenes eller mystikernes vis, men på den mest ordinære måten som tenkes kan. Tiden er Guds «sted», og med det menes historien i sin alminnelighet, menneskenes vanligste samliv, i det store som i det små, på det internasjonale, som på det lokale plan.

FRELSESHISTORIEN

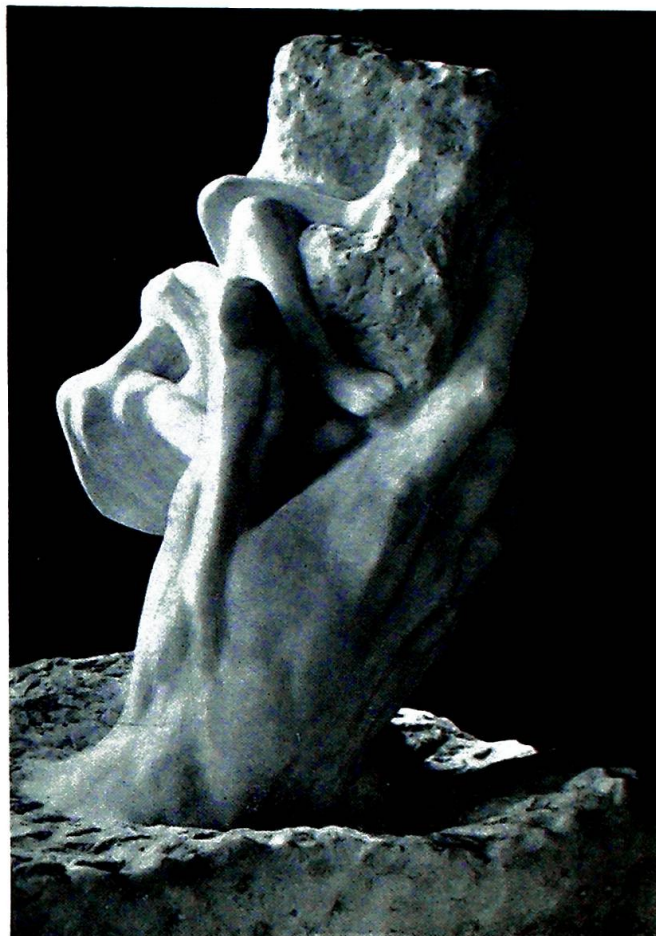
Verdenshistorien viser oss ingen entydig tolkning av tilværelsens gåte. De som søker etter en mening i dypeste forstand, «mening» som en løsning på en gåte, vender skuffet tilbake, ofte desillusjonert, i beste fall med motstridende svar, både hva menneskets natur og historiens mål og mening angår. Dersom det gis en mening bak det hele, dersom verden og menneskenes liv ikke bare er tilfeldigheter eller biologi (noe som slett ikke er så tilfeldig), da er denne meningen skjult for oss. Historiens konflikter og tragedier tolker ikke seg selv, ikke på et dypere plan. Grunnen til dette er den samme som ligger til grunn for selve det gåtefulle i den menneskelige tilværelse: vår kompliserte måte å være personer på, det faktum at vi ikke er mennesker i beste forstand.

Den jøde-kristne tradisjon hevder derimot med stor bestemtighet at livet har en mening, dvs. at historien (menneskets måte å leve sin personlige natur på) er meningsfylt. Men denne tradisjonen hevder også at meningen ikke gjør seg selv — den er gitt av Gud, han som er opphavet til det hele og målet som alt streber frem mot.

Gud har avslørt, avdekket historiens mening. Det er hva vi i første omgang forstår med ordet *åpenbaring*. Og dette har Gud gjort gjennom historien selv, innenfra mer enn utenfra, nedenfra mer enn ovenfra. Gud har i visse situasjoner og ved visse anledninger brukt historiske begivenheter, dvs. det menneskelige samspill, til å si oss hva det hele går ut på. Det er dette teologien søker å si med begrepet «*frelshistorie*». Frelshistorien er del av historien eller bedre: den side ved historiens forløp som åpenbarer dens indre mening, Guds vilje med historien. Vi kjenner den fra Skriften — bibelen. Frelshistorien består av akkurat det samme materiale som

all annen historie, den er historie fullt og helt. Men den synes å ha det særpreg at den «fungerer» i episoder mer enn kontinuerlig. Frelshistorien består, kvantitativt sett, av de øyeblikk som Gud har benyttet for å opplyse historien innenfra, ved å tolke historien ved hjelp av historien selv, via dens historiske egenart. Selv om denne siden ved historien har et skeptisk preg, danner den en kontinuerlig visjon av helheten, en historisk tradisjon, et religiøst historiesyn.

Vil det si at den kristne lever med et spaltet syn på tilværelsen, dvs. at det er to måter å forstå historien på? Ikke i en religiøs forstand. *Frelshistorien finner sted innenfor verdenshistoriens ramme.* Det gamle testamente viser oss at det er Gud som styrer det hele, at prøvelser og lidelser har en mening i helheten, og at historien har et endelig mål, Guds rike, hans herredømme. Det er denne meningen som vanligvis er skjult, og som Gud har åpenbart under spesielle omstendigheter, men som samtidig har gyldighet for alle historiske begivenheter. Skriftens ord om dom og frelse (som er Guds svar til vår måte å være personer og lage historie på, gjelder historien i dens helhet så vel som i dens enkelte episoder. Sett i dette perspektivet er det riktig å si at all historie handler om dom eller frelse, Guds styrelse, nåde. Det frelshistorien åpenbarer, er meningen med hele historien. *Men derfor er frelshistorien forskjellig fra verdenshistorien.* Forskjellen ligger i at den nettopp åpenbarer Guds dom over historien, over menneskenes handlinger. En slik forskjell betyr ikke at Gud ikke leder historien i sin alminnelighet, ved å dømme og frelse mennesker (altså en slags «naturlig» frelshistorie), men at Gud klart tilkjenner sine hensikter. Å tilkjenne betyr her «åpenbare», og er avhengig av at mennesket lytter og tolker Guds tale. *Frelshistorie er derfor nøkkelen til verdenshistorien, dens mening.* Selv om vi kjenner frelshistorien som enkeltstående episoder (f.eks. utgangen av Egypt, Jesu oppstandelse), innebærer den en total tolkning av historien som sådan og antyder at når Guds vilje endelig får råde, vil det ikke lenger være historie i den forstand vi kjenner den, fordi historiens mening er oppfylt på en endelig måte (det er dette vi møter i Skriften som «eskatologi»). *Frelshistorien viser oss derfor mer enn en åpenbaring av historiens mening* (dvs. dybden i det som foregår, det at Gud gjennom historien søker å «oppdra» og frelse menneskeheten). Frelshistorien viser oss ikke bare historien som den egentlig er, men også slik som den skulle være, slik Gud vil at den skal være. Derved

løfter Gud historien opp på et nytt og annet plan, til en langt større grad av kontakt med seg -- vennskap med Gud. Denne nye grad av kontakt med historiens Herre er den annen betydning av ordet «åpenbaring», fordi den ikke bare tilkjenner innholdet av Guds meddelelse, men også resultatet av den.

Det er altså i frelshistorisk forstand vi ser den fulle betydning av påstanden: tiden er Guds sted. Påstanden betyr ikke at det ikke gis en «evighet», en «himmel», et Guds «sted», hvor han er helt annerledes enn naturen og historien. Men Gud-i-tiden betyr at Gud har meddelt seg på en måte som er helt menneskelig: historisk Gud-i-tiden er Guds måte å søke oss på og vår måte å nærme oss Gud på. Den Gud som er i «evigheten» er utenfor vår rekkevidde, men den Gud vi kjenner er i tiden. Evighetens Gud har en historie! Åpenbaringen, i og gjennom frelshistorien, betyr ikke at evigheten bryter inn på oss

på en måte som ikke lar seg gjenkjenne som historisk og derfor kun kan beskrives som «overnaturlig». Åpenbaringen betyr at Gud går inn i vår historie, på dens premisser (hvordan kunne vi ellers høre hans røst?), men på en måte som gir historien dens egentlige vekt og endelige mening (et sluttstadium som fører ut over tiden, sprenger historiens muligheter og viser oss det som ligger utover verdenshistoriens tåke).

Åpenbaringen betyr at Gud, ved å handle i historien, sier oss noe vesentlig om denne historien, og samtidig sier han oss det vesentligste om seg selv, *hvem* han er, denne historiens Herre, en personlig og moralsk Gud. Åpenbaringen sier også noe avgjørende om historiens mål, dens endelige mening, som ligger utenfor verdenshistoriens rekkevidde.

DEL III: ÅPENBARINGEN

V i hevdet før at vi lever med historien på et dobbelt plan, den har nærmest en dobbelt bunn. Derfor var det nødvendig å skjelle mellom historie i vanlig vitenskapelig forstand (verdenshistorie) og historie i en spesifikk religiøs forstand (frelshistorie), uten at det derved dreier seg om forskjellige begivenheter eller årsaksammenhenger. Historien er én, verdenshistorien og frelshistorien består av akkurat det samme «materiale (nemlig personer, mennesker og deres sameksistens). Likevel er de forskjellige. Forskjellen ligger i det tolkningsmessige, «meningen» i eller bak det som skjer. Den side ved verdenshistorien som avslører (åpenbarer) dens mening, kalles i teologisk sprogbruk frelshistorie, fordi den åpenbarer Guds vilje med historien, hans frelsende vilje, en mening som historien ikke viser av seg selv. Frelshistorien er ikke vesensforskjellig fra verdenshistorien, tvertimot, men den ser tingenes gang fra en synsvinkel som Gud selv har avdekket gjennom denne historien.

BEGIVENHETENE

Frelshistorien lærer vi å kjenne gjennom Skriften, bibelen. Den er ikke en samling filosofiske eller mystiske visdomsbøker, men en historie. Bibelen taler til oss om historien på dens eget sprog, nemlig i form av historier. Derved understrekes det at det er gjennom historiske begivenheter at vi finner sannheten om historien, og derved om mennesket. Den indre mening som bibelen ser i de begivenheter den skildrer, er ikke vanligvis en mening som kommer til den utenfra (mirakuløst eller overnaturlig), den ligger oftest i tingenes egen gang. Åpenbaringen skjer ved at Gud påpeker, ved å vende menneskers oppmerksomhet mot selve de historiske fakta, hva som egentlig går for seg i det som skjer: meningen bak begivenhetene. Åpenbaringen viser oss i tydelig relieff de personlige faktorene som bestemmer historiens gang, og menneskelig tolkning er helt avgjørende dersom denne meningen skal kunne nå oss. Gjennom hele Skriften finner vi at det er Gud som taler, på personlig vis, og til personer — som lytter. Åpenbaringen kommer derfor til oss som en tale, et ord fra Gud, et gudsord. Og dette ordet er rettet til menneskene og dreier seg

om historien, menneskenes liv. Åpenbaringen er ikke selve ordet, men den historiske begivenhet i lys av den tolkning den har fått, dens indre mening.

Som allerede nevnt kommer Guds tale til oss episodisk mer enn på et kontinuerlig vis: Gud kaller Abraham; Gud kaller Moses; Gud fører opp fra Egypten og inn i Kanaans land; Gud slår Israels fiender; Gud taler til profetene; Gud straffer Israel med landflyktighet; Gud fører hjem fra fangenskapet; Gud gjenreiser Jerusalem; Gud frelser jødene fra grekernes religionstvang; Gud sender Jesus fra Nasaret; Gud oppreiser ham fra de døde; Gud sender Den hellige Ånd; Gud lar, ved denne Ånd, disippelflokken vokse til en verdenskirke.

Dette er fortløpende eksempler på begivenheter som Skriften handler om. Det var gjennom disse at Israel og Kirken hørte Guds røst, hans tale. I seg selv kan det sikkert finnes «naturlige» forklaringer på dem alle (med noen store unntak, f. eks. selve klimakset: Jesu liv og hans oppstandelse fra de døde), og hele rekken av episoder er så absolutt del av verdenshistorien. Det som skiller bibelen fra alminnelige annaler og historievitenskap, er at den retter oppmerksomheten mot den indre mening bak eller i disse episodene. Gud hevder, i sin tale til menneskene, at historien har en mening, og at denne kommer fra ham selv, dvs. at han selv står midt i historiens gang, er tilstede i det som skjer. Derfor velger han seg, eller rettere sagt: skaper han seg, et folk, nettopp for å vise hva denne meningen er i en kontinuerlig forstand, over en lengre periode i verdenshistorien. Åpenbaringsøyeblikkene er ikke spredt tilfeldig over verdenskartet eller i verdenshistorien, de er samlet i ett folk, i én nasjon, som personifiserer og derfor representerer hele menneskeheten, mennesket som person, og verdenshistorien som sådan. Israels historie er *typisk* som et stykke verdenshistorie, men *utypisk*, på samme tid, som frelshistorie. Det utypiske består i at Gud selv, gjennom Israels historie, avdekker meningen bak all historie, fordi Israels historie er ekte og sann menneskelig historie. Alle er på en eller annen måte del av den. Likevel, en slik tolkning som bibelen viser oss, lar seg kun påvise spesifikt og konkret i én historie, historien om ett folk.

Israels privilegium bestod i å bli kalt til å være dem som fikk høre Guds røst, som lyttet, og som lot det prege sitt historiesyn. De visste at det de opplevde som sannhet om historien også hadde gyldighet for all historie. Derfor utstyrrer de sine beretninger med et pre- og et postludium, en begynnelse og en slutt, en forhistorie (skapelsesberetning) og

en avslutning (eskatologien: læren om det som skal skje, de kommende tider). De vet utmerket vel at de befinner seg midt i historiens gang og hverken ved begynnelsen eller slutten, og de vet at de ikke kan vite noe helt eksakt om hva ytterkantene av historien innebærer. Derfor gjengir de den i et symbolsk sprog (mytologisk).

Frelshistorien slår fast at *tiden* er svaret på spørsmålet: «*Hvor er Gud?*». Derfor oppfatter de historien linjært, horisontalt om man vil, og ikke mytologisk. Gud selv er del av denne historien, og uten ham er den uforståelig. Gud gir historien dens mening, uten at han derved kan identifiseres med tiden som sådan. Gud står samtidig utenfor tiden, den er kun Guds sted i en dennesidig forstand, i relativ, ikke absolutt forstand. Historiens mål ligger også utenfor historien, dens oppfyllelse ligger i tidens opphevelse.

SKRIFTEN

Bibelen er altså historien om historiens mening, og samtidig åpenbaringen av historiens Herre. Den gjengir det som jødene opplevde som tegn på Guds nærvær i deres liv, og derfor gjengir den det som jødene oppfattet som Guds ord til menneskene, Guds tale om historien, gjennom historiens buldrende flom. Bibelen gjengir en tolkning av begivenheter, sett fra verdenshistoriens synspunkt. En slik tolkning innebærer følgelig en respons fra menneskets side, en slags dialog mellom mennesket og Gud. Gud taler nemlig ikke direkte, på overnaturlig manier («utenfra», «ovenfra» osv.), men gjennom det som skjer, av mennesket forstått som Guds tale. Gud taler historiens eget sprog, gjennom historier. Guds tale er derfor samtidig et menneskeord, uttalt gjennom menneskets munn, som tolkning av historiens mange enkelthistorier.

Denne Guds tale kaller vi *Skriften*. Derved sier vi ikke bare at historiens mening når oss i en nedskrevet form, men også at Gud har talt gjennom menneskets penn. Skriften består nemlig av mange skrifter, fra ulike tider og fra mange forskjellige penner. Skriften er ekte menneskelig skrift i enhver forstand. Den er et helt folks nasjonalitteratur fra en periode på over tusen år. Skriften er derfor ikke å betrakte som Guds tale i alle henseender og i alle detaljer. Den gamle Israels teologer talte om så mangt: ikke alt har frelshistorisk interesse, og endel er foreldet eller forfeilet informasjon. Men i sitt religiøse budskap er Skriften urokkelig: Gud er historiens Herre, den styrer og leder menneskeheten. Bibelen finner svar på historiens største gåter, svar som ligger

utenfor de historiske vitenskapers rekkevidde, svar som ikke umiddelbart lar seg identifisere i politiske, sosiologiske eller psykologiske kategorier. Bibelen taler om at historien er en historie om dom og frelse, om løfter og deres oppfyllelse. Der ligger historiens egentlige mening. Den som dømmer og frelser er Gud, den sanne Gud, som har åpenbart sin vilje, sin «mening», for sine tjenere.

Skriften, i egenskap av menneskelig skrift (forfatterskap), er ikke diktert av Gud i noe som kan minne om bokstavelig forstand. (Her skiller den kristne forståelse seg markant fra f. eks. den muhammedanske, hvor Koranen ble diktert og kopiert etter en original i himmelen.) Skriften er helt menneskelige skrifter. Med *inspirasjon*, et begrep som innebærer at Skriften har en høy grad av religiøs autoritet, at dens forfatter til syvende og sist er mer enn et menneske, forstår vi ikke at forfatteren var passiv og rent mottagende i det øyeblikket han skrev. Tvert imot: de bibelske forfatterne har vært noen av litteraturhistoriens mest levende og skapende. Når vi, til tross for indre uoverensstemmelser og teologiske uenigheter, likevel tillegger Skriftens ord en tidløs verdi og gir den normativ status, er det fordi disse forfatterne og deres skrifter er sanne vitner om den tro på historiens mening, Guds tale, som det gamle Israel levde med.

De bibelske forfatterne er våre første teologer. De tolker det som skjer rundt dem (såvel som før og etter dem) fra en synsvinkel vi har lært å kjenne som teologisk: Guds synsvinkel. Deres tale om historien blir samtidig en tale om Gud, teologi. Historien er blitt et teologisk sprog. Hver forfatter taler sitt sprog og reflekterer hver sin tid og sitt miljø, sine forutsetninger, Skriften kan derfor best defineres som et teologisk vitnesbyrd. Og dette vitnesbyrdet er et vitnesbyrd om Israels og forfatterens tro, slik de opplevde den fra slekt til slekt, fra sted til sted.

Skriften er altså ikke selv åpenbaringen, men et vitnesbyrd om at frelshistorien var en realitet for dem som skrev. For oss som fortsatt lever i lys av denne troen og i denne tradisjonen, er Skriften «hellig skrift», og dens ord er sanne. Den sannhet Skriften byr oss er sannheten om oss selv og om Guds vilje med våre liv. For, den som ikke har erfart Guds nærvær
(Forts. side 17)

«TEOLOGENE SOM SKAPTE DET GAMLE TESTAMENTE»

av

Pater Aage Hauken, o. p.

Boken søker å lette på litt av det sløret som gjør det Gamle Testamente fjernt for den alminnelige, men reflekterende bibelleser. Ingen spesielle kunnskaper er forutsatt, bare en smule nysgjerrighet og litt leselyst. — En populær innføring i det Gamle Testamente, beregnet på et ikke-teologisk publikum, studiegrupper og religionsundervisning. Foreligger i handelen først i oktober.

GYLDENDAL NORSK FORLAG
Land og Kirke

REDAKSJONELT:

Apropos helgener

Et vesentlig særtrekk ved katolisismen er læren om helgenene. Helgenlæren har gjennom tidene vært gjenstand for mye kritikk, sikkert ikke med urette. Imidlertid må man være oppmerksom på at hvor meget man enn liker det eller ei så vedblir læren om de helliges samfunn å være en del av kirkens liv.

Det er i særlig grad to store helgener i kirken, som har stått i forgrunnen. Den ene er Jomfru Maria og den andre er den hellige Frans. Mange kan sikkert være enige i, at den første på mange måter har vært en anstøtsten, mens den andre har hatt en mere samlende funksjon.

Det skal innrømmes at det er ganske vanskelig å peke på overbevisende teologiske momenter, når det gjelder helgenlæren, ikke minst når talen kommer på den hellige Jomfru. — Dette gjør imidlertid ikke læren om de helliges samfunn og helgenene mindre sann eller mindre oppbyggelig. Men det lærer en at mange ting i den katolske kirke og dermed i kristenheten ikke er bare teologi og hjernespin. Man kan med god rett tale om en folkelig kristen tradisjon, som kanskje tilsynelatende ikke direkte har sin opprinnelse i Herrens ord, men som de troende gjennom tidene har bragt med seg fra slekt til slekt. Det beviser i hvert fall at troen på den guddommelige kraft ikke er noe som stammer fra teologenes kateter, men er en foreteelse som er utsprunget av det levende menneskes virke og liv på jord.

Det er derfor i noen grad grunn til å rynke pannen litt, når mye tyder på at helgenens eksempel og Gudsmoders forbilde stilles i «skammekroken», kanskje fordi man skammer seg litt overfor det faktum at man ikke kan underbygge disse ting med klare fakta overfor våre medbrødre av annen observans.

Maria og helgenene skal ha den plass som tilkommer dem. Noe i den retning har våre moderne paver pekt på. Sant nok, men det betyr ikke at de skal gjemmes vekk som støvete antikviteter på et pulterkammer i vår ideal-løse kultur. Det betyr snarere at man i høyere grad lærer å forstå de verdier som ligger i læren om Gudsmoder og helgenene. Verdier som er skapt ut fra det jevne kristenfolks evne til å gledes og beundre.

Når man derfor nå går inn i oktober måned, hvor både Gudsmoder og den hellige Frans fra Assisi tradisjonelt har sin særlige plass, så er det grunn til å tenke på, at Vårherre ikke tenker i teologiske baner, men ofte har vist at det er gjennom menneskelige tildragelser han har åpenbart sitt innerste vesen. — Og det er også god grunn til i denne måned å overveie om ikke mye av det som i dag står som teologiske tårn i kristendommen, i virkeligheten ikke er annet enn hva den alminnelige mann på gaten har vært overbevist om i henved to tusen år. Og som har sin opprinnelse i kjærligheten til livet og til den som skapte det.

~ Og la så våre helgener, Gudsmoder, den hellige Bernadette Soubirous, den hellige Katarina av Ricci, den hellige Camillus av Lellis, o.s.v., o.s.v., o.s.v., i en uendelig lang rekke minne oss om, at Gud åpenbarer seg for mennesker på den måten han vil, og han viser mennesket eksempler til etterfølgelse. Sv. Aa. Rasmussen

Pater Bernhard Stockmann in memoriam

Med Pater Bernhard Stockmann er den siste av pionerene som kom til Nord-Norge gått bort. Han var en av de seks prester som høsten 1931 reiste nordover for å overta arbeidet som sjelesørger i det nye misjonsområdet, som da var blitt betrodd vår kongregasjon, den Hellige Familie.

Pater Stockmann's kall kom sent. I yngre år ble han utdannet som typograf. Han var 26 år da han begynte prestestudiet, og i 1931 ble han viet til prest — samme år som han kom til Nord-Norge.

Lydig tok han imot ordenens ønske om å reise til denne fjerne landsdel, selv om hans lyst kanskje snarere hadde vært å arbeide i skolen.

I nesten femti år har han trofast skjøttet sin tjeneste som ordensmann og prest. Alltid var han beredt til å bryte opp, og dra dit hvor hans foresatte eller biskopen sendte ham.

Da Bodø sogn for to år siden var uten prest, var pater Stockmann straks beredt til å reise dit for å holde gudstjenester på tross av sine 85 år. Pater Stockmann bevarte hele livet et ungdommelig hjerte forenet med ekte berliner-vidd, noe som dessverre ikke alltid ble forstått av hans foresatte.

Hans åndelige åpenhet og vidsyn, som slo meg da jeg første gang møtte ham for 18 år siden, og som forekom å være ganske usedvanlig for en prest i hans alder, skyldtes selvstendig tenkning og omfattende boklige studier. Til hans siste levetid var lesning hans kjæreste beskjeftigelse. I bøkene fant han avveksling i de ofte ensomme timer i den nordiske polarnatt. Gjennom årtier holdt han trofast ut på ensomme utposter, som kunne ligge nesten hundre kilometer fra den neste ordensbror.

Kraften til å klare dette skjenket Herren ham, for pater Stockmann var en from prest. Det lyder gammeldags, men er ikke desto mindre aktuelt: leg-folket forventer først og fremst av presten at han er from.

Urtypen på en prest er og blir Moses som utbreder armene og ber, bønnfaller og påkaller Gud for hele sitt folk. Selv den som strør masser av kunstig gjødning på sin akker, som betaler høye premier til syke- og ulykkesforsikring, og som ønsker seg et bedre liv av videnskapens fremskritt, selv *han* vil at presten ber for menigheten og hans pårørende. Det har pater Stockmann gjort.

En særlig glede for ham var at han helt fram til den siste uke før sin død kunne lese den hellige Messe.

Et fremtredende karaktertrekk i pater Stockmann's liv var hans menneskelige godhet og umiddelbare åpenhet som han viste sin neste. Han var ikke den som møtte den andre med ferdiglagde argumenter.

Han respekterte sine medmenneskers egenart og at de handlet annerledes til tross for at han mot seg selv hadde en kompromissløs holdning. Gjennom denne egenskap skaffet han seg mange venner, og ikke få av dem har overfor meg beklaget at de ikke kunne følge ham til hans siste hvilested. For oss, hans medbrødre, etterlater han et tomrom, som er vanskelig å utfylle. Det er ikke bare det at han til det siste utførte sin tjeneste hos mødrene på St. Elisabeth-hjemmet og også holdt gudstjenester når jeg var bort-

reist, men også i prestenes sammenkomst vil vi i fremtiden savne hans humorfylte vittighet og hans leende alvor.

Jeg har vel her talt mer om vår medbror enn det ellers er vanlig, og i dette vet jeg at jeg handler mot pater Stockmanns vilje. Så jeg håper at hans lojalitet overfor den kirkelige øvrighet også varer utover graven når jeg ikke har etterkommet hans ønske. Før jeg reiste fra Tromsø, sa søsteren som stelte for pater Stockmann at han kort før sin død sa: «Jeg har glemt å si til biskopen at han ikke må holde tale ved min begravelse.» Jeg har av to grunner ikke oppfylt hans ønske. For det første for å bringe pater Stockmann litt nærmere de medbrødre som ikke har kjent ham, og for det annet fordi vi ikke lever troen alene, men i fellesskap med de troende. Vi blir i vårt eget tros-liv båret med av våre medmenneskers — og især våre medbrødres troserfaring.

Derfor er det også en spore for oss når vi hos medbrødre erfarer forbilledlig trosholdning. Det forekommer meg — uten å foregripe den siste dommers dom, at dette har vært tilfelle med pater Stockmann. I nekrologen over pater Stockmann stod det i en av Tromsø's aviser: En vandrør har nedlagt sin stav. Jeg ville heller si at Herren har tatt staven ut av hans hånd, — ikke for å la ham stå hjelpeløs tilbake på veien — men for å ta ham med inn til sin sønns Pascha.

Pater Stockmann har fulgt den korsfestede Herre. Nå vil han også ha del i Herrens oppstandelse. Troen lærer oss at etter Pascha, forbigang — dødens overgang — da er veien fri til hjemkomsten til Faderen. Da vil sikkert vår medbror høre ordene: Kom, du gode og trofaste tjener, fordi du har vist deg tro i de små ting, har jeg nå store ting å betro deg; kom inn til gleden hos din Herre.*

Biskop Gerhard Goebel.

* Kanskje det lyder bedre med den gamle oversettelse, som heter: gå inn til din Herres glede.

Den Hellige Teresa

Av Sonja Mortensen

DA PAVE PAUL i oktober 1970 utnevnte helgenene St. Catherina av Siena og St. Teresea av Avila til Kirkens doktores, trodde mange at dette var opptakten til en forandring av kvinnens stilling i den katolske kirke. Men det var ikke tilfelle — Paven uttalte i samme forbindelse at kvinnene var ikke bestemt til å utfører hierarkiske eller ministrielle funksjoner i kirken, *men* — mange kvinner har en spesiell evne til mystisk bønn, som setter dem i stand til å lære og lede andre mennesker.

St. Catherina av Siena vil være kjent av mange. Den danske forfatter Johannes Jørgensen og vår norske Sigrid Undset har begge skrevet en bok om henne, og de nordmenn som på sine reiser i Italia har passert Siena, kan ikke unngå å ha fått del i hennes vita.

Spanjerinnen St. Teresa av Avila, derimot, vet vi ikke så meget om. Hun levde fra 1515 til 1582 og ble kanonisert i 1914 samtidig med tre andre store helgener, nemlig Osidor Iisidro, bøndernes vernehelgen og jesuittene Ignatius Loyola og Frans Xaver.

Terasas orden, de barfotede karmelitter er utbredt over hele verden, og Teresas skrifter utkommer stadig i nye opplag og er oversatt til mange sprog. Nest etter Cervantes «Don Quijote» er Teresas Vida (liv) og «Castella Interior» (den indre borg) Spanias mest leste bøker. Berømt er også hennes bok «Fullkommenhetens vei».

I 1617 erklærte Spanias riksdag henne for å være de spanske lands vernehelgen, og under uavhengighetskrigen mot Napoleon I, ble hun i 1812 utnevnt til «Generalissima» over hele den spanske hær. Pave Urban VII kalte henne «Doctoria de la Iglesia» (kirkedoktrise) og så fulgte altså Pave Pauls *utnevning* i oktober 1970. På Teresas egen tid uttalte en pavelig nuntius som hennes motstandere

hadde fått over på sin side, at Teresa var en ulydig og trettekjær kvinne som «lærer teologi som om hun skulle være en doktor av Kirken»!

HUN OMTALES OFTE som «Den serafiske jomfru».

Hun var den fromme mystiker som har vunnet utallige hjerter ved sin tiltalende personlighet, ved sin forening av mystisk fromhet med praktisk menneskelighet og ved sin lysende ånd og sitt ukuelige humør. Hun mistet sin mor da hun var 13 år gammel, og tre år senere ble hun kostskoleelev i augustinerklosteret Santa Maria de Gracia i hjembyen Avila, men ble etter en tid så syk at hun måtte flytte hjem igjen. Hele sitt liv kjempet hun med en dårlig helbred. 21 år gammel inntrådte hun i karmeliterkyosteret «Inkarnationen», hvor hun avla de evige løfter året etter. Hun hadde fra først av ikke tenkt å bli nonne. Hun var som unge piker flest, hadde venner og venninner, og i hennes «Vida» kan man lese at hun var forelsket og også kunne tenke seg å inngå ekteskap. Det var muligens den dårlige helbred som fikk henne til å bli nonne, for der var ikke tale om noen stor omvendelse så tidlig i hennes liv. I klosteret ble hun igjen alvorlig syk, og var så nær døden at hennes grav ble gjort i stand til henne, men hun ble helbredet ved den hellige Josefs forbønn, og derfor nærret Teresa hele sitt liv en stor forkjærlighet for denne helgen.

KARMEILTERORDENEN hadde på den tid slappet meget av på sine tidligere strenge ordensregler, der var ingen klausur, og søstrene hadde omgang med omverdenen. Først etter 20 års klosterliv kom Teresas store omvendelse, og dette skyldes for en stor del lesningen av Den hellige Augustins bekjennelser. Teresa

ble den store mystiker, en mester i bønn, særlig i den betraktende bønn, som har gitt henne så mange tilhengere og gjort henne så elsket. Sine erfaringer om den betraktende bønn har hun først og fremst nedlagt i sitt hovedverk Vida. I 1558 fikk hun sin første henrykkelse, kort tid etter hadde hun sitt første billedlige syn av Kristus.

Gud talte til henne i visjoner, Kristus viste seg for henne og i 1559 gjennomboret en engel hennes hjerte med en «gyllen lanse.» Ca. 200 år etter hennes død innstiftet pave Benedikt XII en fest til minne om denne begivenhet 27.8 1559. Mange trodde, ja endog hennes skriftefedre, at hennes syner stammet fra djevelen, men i 1559 ble den hellige Petrus av Alcantara hennes åndelige veileder, og hun fikk visshet for at hennes syner stammet fra Gud.

Gud hadde bedt henne stifte et nytt kloster og reformere karmeliterordenen, men det lyktes bare etter store vanskeligheter og stor motstand fra ordenens side. Hele byen Avila kom i opprør, da det ble kjent at de barfotede karmeliterinner ikke skulle eie noe, men bare leve av almisser. Ved et pavelig brev i februar 1563 ble grunnleggelsen av hennes første kloster godkjent, San Jos Avevila, og noe senere fikk hun selv til å flytte dit. Fire år senere fikk hun tillatelse til å grunnlegge nye klostre, og de siste 15 år av hennes liv var fylt av travel virksomhet. Ustanselig reiste hun omkring i Spania og opprettet reformerte karmeliterklostre: 17 nonneklostre og 15 munkeklostre. Dertil skrev hun en rekke utmerkede bøker og et utall av brev.

HENNES VANSKELIGHETER var imidlertid ikke slutt. I 1575 reiste de ureformerte karmeliter en voldsom bevegelse mot hennes reform som de

fikk forbudt. Men kong Filip II intervenerte til Teresas fordel, og den 22. juni 1580 erklærte pave Gregor XII de barfotedes reform som en selvstendig provins. To år ble Teresa av sin provinsialleder sendt til Alba for å besøke hertugen og hertuginnen av Alba på Alba de Tormes, og her døde hun.

Terasas første litterære arbeide og hennes hovedverk og såkalte Vida, kalte hun selv «Min store bok». Hun skrev den på oppfordring av to dominikanerpatere, og boken er rettet til «Deres høyerverdighet». Hennes Vida forteller ikke om så mange ytre begivenheter. Den begynner med hennes barndom og ungdom og de første 20 år av hennese klostertilværelse. Så kommer 2. del som et kursus i betraktende bønn, bygget på selvopplevelse og det er denne del av boken som gjør den til noe aldeles enestående. Så følger åpenbaringene og så «ordensstifteren».

HUN SAMMENLIGNER BETRAKTENDE bønn med fire forskjellige måter å skaffe vann på.

Vann hentet fra en brønn *spann for spann* — den bedende er travelt opp tatt med å samle tankene om det emne han vil betrakte.

Den annen måte — vann pumpes utover «hertets åker» ved hjelp av et «paternosterverk» — dette er stillhetens bønn, hvorunder sjelens tre evner erkjennelse, følelse og vilje ikke er satt ut av funksjon, men — sover.

Den tredje måte — vann fra en elv — bare viljen er i virksomhet.

Den fjerde måte — det regner — sjelen er fullstendig passiv, bare Gud virker i den.

I EN ETTERSKRIFT i boken sier Teresa at hun skulle ønske hun hadde fått lov til å fortelle, ikke bare om den måte hun ba på, men også om sine store synder og lastefulle liv. Nu var det den alminnelige mening at Teresa aldri hadde begått noen virkelig alvorlig synd. Allikevel taler hun gjennom hele boken om sin laste-

(Forts. side 17)

SPANIAS KONGE INVITERER PAVEN

Invitasjoner hagler inn over paven, som etter sin Brasilreise sa at han var litt utslitt etter all reisingen, og var sikker på at alle journalistene som ble sendt med av sine redaksjoner var det samme.

Nå er det Spanias kong Juan Carlos som har bedt paven å komme. Vatikanets diplomat i Madrid, erkebiskop Luigi D'aglio, antydet at det mest aktuelle tidspunkt måtte bli høsten 1981, da en av Spanias fremste kristne personligheter, mystikeren Sta. Teresa av Avila skal feires.

Paven kommer antagelig til å besøke Filippinene i november i år. Det antas også at han prøver å få istand en reise til et øst-europeisk land tidligere i høst.

I november 1980 eller mai 1981 antas det at han vil besøke Vest-Tyskland. Chile står muligens for tur senere på året.

Det har lenge vært klart at paven vil foreta en Midt-Østenreise, men på grunn av den politiske situasjon er det lite sannsynlig at det blir med det første. PLOs leder Yassir Arafat har gjort et fremstøt for å få pavebesøk i en palestinsk flyktningleir i Libanon.

FØRSTE RESULTATER AV PAVENS BRASIL-REISE VISER SEG

De første konkrete resultater av Pave Johannes Paul II's reise til Brasil i sommer, begynner nå å vise seg. Den brasilianske regjering akter nemlig å endre utlending-lovgivningen, slik at det blir lettere for katolske misjonærer fra utlandet å få oppholdstillatelse i landet. Immigrasjonslovene i Brasil har vært et problem for den katolske kirke i landet, som i stor grad er avhengig av personell utenfra. I følge offisielle statistikker bor det nå 9 millioner utlendinger i Brasil, og 10 millioner venter på å få sine søknader om oppholdstillatelse behandlet av myndighetene.

JESUITTERORDENEN TELLER OVER 27 000 MEDLEMMER

Den katolske kirkes største mannlige ordenssamfunn, jesuitterordenen, har i alt 27 169 medlemmer, i følge siste statistikk fra ordenens hovedkvarter i Roma. Ordenen er virksom i 106 land i verden. Ca. 4 500 jesuitter arbeider som misjonærer i Asia, 1 165 i Afrika og 260 i Latinamerika. De største ordensprovinser har ordenen i Nord-Amerika, India og Spania. USA har 5 856 jesuitter, India 2 715 og Spania 2 698.

Allslags snekkerarbeid utfores
REIDAR MYRVOLD & SØN

Glads vei 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

Løsning for de gjengifte?

«Redemptorist» tar opp en rekke spørsmål i sin artikkel «De skiltes og gjengiftes problem» i St. Olav 16. aug. som ikke skal forbli uten svar.

1. Til å begynne med vil jeg komme med noen få prinsipielle bemerkninger: Forfatteren hevder med full rett at det er umenneskelig og ukristelig å behandle de fraskilte katolikker som ønsker å inngå et annet ekteskap på en hårdhendt måte. Etter hans mening bør ikke det eneste svaret være å avvise dem. Det kan med rette innrømmes at det ligger en menneskelig tragedie bak nesten enhver skilsmisse uansett om prestene er skyldige eller ikke. Presten eller menigheten er ikke berettiget til å vende ryggen til slike mennesker og derved fryse dem ut av menigheten, fordi de har syndet. Man har sikkert ikke lov å avvise et Guds barn som lever i et kirkelig ugyldig ekteskap, når han kommer med sine problemer som ikke blir løst ved at presten bare gjentar kirkens synspunkt med en klar akademisk sluttsats. Vi skal aldri glemme scenen i evangeliet som viser oss, hvor mildt Kristus har behandlet kvinnen grepet i ekteskapsbrudd. Joh. 8. 1-11.

2. Men det ville heller ikke være riktig å bagatellisere skilsmisse, enda mindre å godkjenne den.

Hvis ekteparets oppfatning av ekteskapet og dets uopløselighet er overfladisk, hvis de vil skifte ektefelle likesom de skifter sine klær, så er de selv skyldige, dersom de blir behandlet med hårdhet.

Ekteskapets uopløselighet er ikke bare kirkens synspunkt og lære, men det er Kristi lære. (Mt. 10. 3-9). Det skyldes heller ikke «de innviklede paragrafene som stammer fra en tid og en tankegang som ikke er våre» — som «Redemptorist» sier. Men ekteskapets uopløselighet er Kristi lære som det ikke kan rokkes ved.

3. Men ikke desto mindre kan en løsning finnes for kristne som vil ta

dette spørsmål meget alvorlig.

Ekteskapets uopløselighet kan ikke forandres, d.v.s. ekteparet kan ikke få en gyldig ekteskapsvielse i kirken, så lenge en av partene fra det foregående ekteskapet fortsatt lever. Det blir altså fra kirkens side sett på som et ugyldig ekteskap som etter de nåværende prinsipper gjør det umulig for dem å gå til sakramentene, da de lever i synd. Men dette siste utsagn som hittil har vært urokkelig, må gjennomtenkes på ny. Jeg mener at det kan finnes en løsning når følgende betingelser er til stede:

a. Hvis ekteparet tar dette spørsmål meget alvorlig, lider under kjennsgjerningen av at det lever i et ugyldig ekteskap, og derfor ikke kan delta i Ekaristien.

b. Hvis ekteparet allerede i flere år har levet i en annen harmonisk forbindelse, har kanskje flere barn og fremdeles vil leve sammen med hverandre.

c. Hvis det første ekteskapet allerede har opphørt å eksistere for

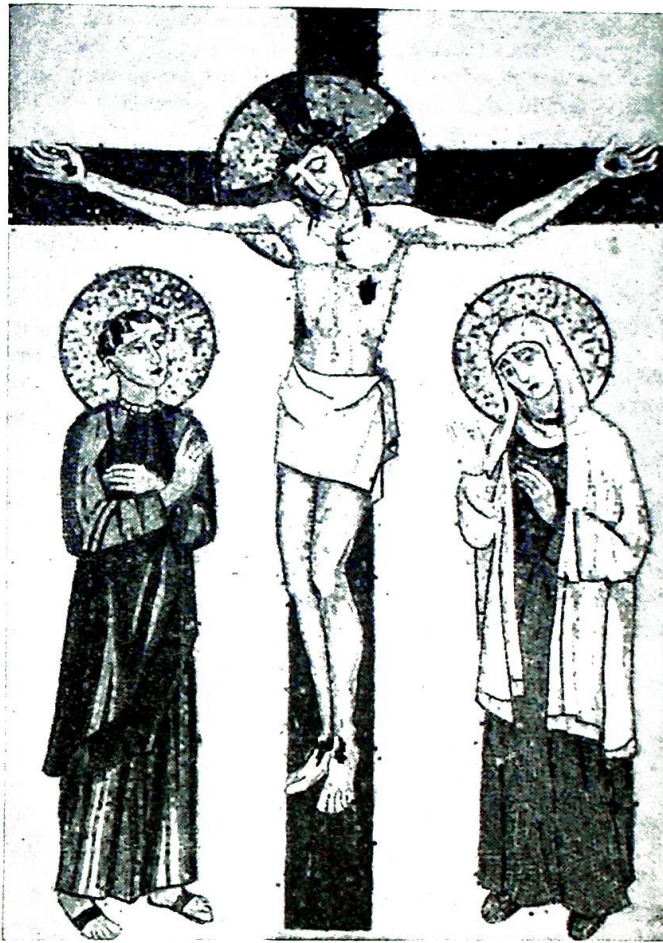
mange år siden, ektefellene ikke vet noe mer om hverandre, folk flest nesten ikke vet noe mer om det. Selv om det var kirkelig gyldig inngått, er det for øyeblikket så å si dødt.

På disse betingelser kan den annen forbindelse — etter min mening — ikke være en syndig tilstand som hindrer at ekteparet lever i nådens stand. Denne forbindelse som de nå har, er ikke riktig og korrekt, ikke uten feil, men utelukker ikke at ektefellene lever i nådens stand. Man kan formulere det slik at de lever i en tilstand av en tilgivelig synd, men ikke av en dødssynd... Følgelig har de lov å gå til sakramentene: kan få absolusjon ved skriftemålet, og kan delta i Eukaristien.

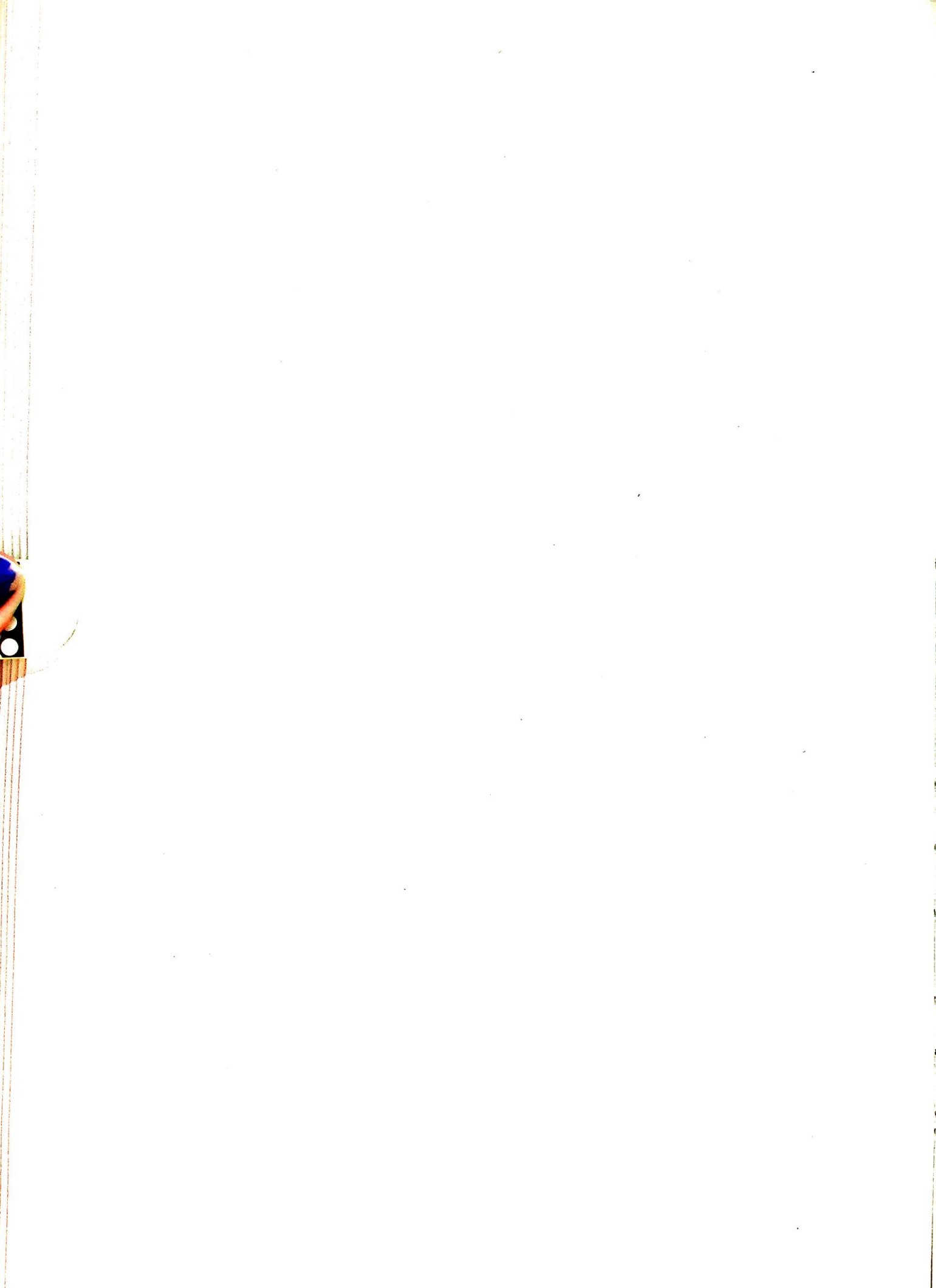
Denne løsning som er helt ny, vil bare være et forsøk på å hjelpe kristne som lider under sin ulykkelige tilstand og som vil gjøre alt som er mulig for å bli kvitt den.

Kirken bør også gjøre alt som er mulig for å hjelpe dem.

Dezső Szentiványi S.J. Oslo

De europeiske biskopers felleserklæring
om
De kristnes ansvar for dagens og
morgendagens Europa

1. Vi står på terskelen til det 3. årtusen etter kristen tidsregning. Menneskeheten synes å gå mot en usikker fremtid. Mange lever i bekymring og uro. Denne situasjon er foranledning til at vi Europas biskoper vil komme med en felles erklæring om de kristnes ansvar idag og imorgen.
 2. Vi offentligjør denne erklæring i anledning av vår valfart til Subiaco for å feire 1500-årsdagen for den hellige Benedikts fødsel. Ifjor feiret vi 1600-årsdagen for den hellige Basilius' død. Som Basilius så har også Benedikt hatt sterk innflytelse på vår kultur. I liv og ord har han gitt vitnesbyrd om Kristi evangelium. Sammen med de klostre som mottok inspirasjon fra ham i de følgende århundrer, har han bidradd vesentlig til at Europa ble hjemstavn for menneskelig utfoldelse. Ikke uten grunn har derfor pave Paul VI erklært ham for Europas patron.
 3. Forenet ved den samme tro på Jesus Kristus vil vi forkynne håp for vår tids mennesker, særlig for dem som lever sammen med oss i Europa. For vi tror at evangeliet kan gi mening og mål til alt liv i menneskenes og samfunnets historie. Evangeliet holder vårt håp levende. Forenet med den hellige Peters etterfølger går vi inn for å leve det i et kirkefelleskap som går ut over alle grenser.
 4. Vi vet at mange mennesker både i fortiden og i vår samtid streber etter mer frihet, mer rettferdighet og mer fred såvel på det personlige som på det samfunnsmessige plan. Også mange kristne går inn for dette ideal, og Kirken har gitt dem sin støtte gjennom formaningene til de siste paver. På samme måte vil også vi som ansvarlige for våre stedlige Kirker yte vårt bidrag for dagens og morgendagens Europa. Vi mener at i den nuværende situasjon vil en felles erklæring ha en særlig stor vekt.
 5. Med mange av våre samtidige konstaterer vi at Europa har fått rike gaver som gir løfter for fremtiden, men at det også finnes vanskeligheter og problemer. Selv om vi må nøye oss med hentydninger, vil vi nevne enkelte forhold: Utvidelse av kontakter og møtevirksomhet; voksende vilje til å hjelpe og større ansvarsbevissthet når det gjelder menneskerettighetene, særlig kvinnens og barnets rettigheter; søken etter livets mening, særlig blant ungdommen; utbredt streben etter rettferdighet, fred og befrielse fra allslags undertrykkelse; vilje til forsoning hos folk som i lange tider har kjempet mot hverandre. Men vi har ikke lov å overse at man samtidig finner nye former for armød: Usikkerhet blant arbeidsløse, fremmedarbeidere og flyktninger; ringeakt for menneskeliv og menneskerettigheter i forskjellige land; energikrise og økonomisk krise; samfunnssystemer og ideologier som tørner sammen; tiltagende bruk av vold; rustningskappløp og krigsangst. Mange mennesker har grunner nok for angst, fortvilelse og opprør.
 6. Til bekjempelse av disse vanskeligheter har vi ingen tekniske løsninger eller modeller å tilby. Vår oppgave er å forkynne evangeliet. Vi tror at evangeliet er et lys som nå og alltid opplyser mennesket og hele menneskeheten. Og vi er overbevist om at ved å bekjenne vår tro på Jesus Kristus fremmer vi respekten for det enkelte menneskes verdighet, såvel som rettferdighet og fred.
- ### I. FOR ET MER MENNESKELIG EUROPA
7. Vår kristne tro lærer oss at mennesket er skapt i Guds bilde, selv om det er blitt vansiret av synden.
 8. Jesus er «den usynlige Guds bilde, all skapningens førstefødte», (Kol. 1, 15), og tillike «det fullkomne menneske som gir Adams barn tilbake den guddommelige likhet som den første synd hadde fordunklet.¹⁾ Han gir mennesket evne til å erkjenne hva det betyr å være menneske, og hva som er dets egentlige mål: Etter døden er det kalt til oppstandelse og evig liv.
 9. Jesus Kristus er kommet for å kalle mennesket til frihet, en tidligere ukjent frihet. Han kaller det hele menneske, hvert menneske, alle mennesker, også dem som er satt tilside og neglisjert av samfunnet. Han har åpnet veien for mennesket til en fremtid uten like, han som er sterkere enn all motstand, sterkere enn døden selv.
 10. Dette bilde av mennesket har vært med på å prege den europeiske kultur på en helt spesiell måte. Det vil alltid forbli det dypeste grunnlag for menneskets verdighet. Det er vår overbevisning at det kristne menneskesyn må være med og bestemme vår kultur. I samarbeide med andre kristne kirker og alle mennesker av god vilje vil vi biskoper virke for et Europa for menneskene og for folkene, ikke bare et Europa med rene tekniske og organisatoriske fremskritt.
- #### 1. Menneskerettighetenes — menneskenes Europa.
11. Det er fremdeles langt fra at Europa gir mulighetene for ethvert menneske til å leve i full verdighet og frihet, det må man innrømme. Tross mange fremskritt er menneskerettighetene truet, på den ene side ved at friheten blir misbrukt til å kreve rett til uhemmet konsum, på den annen side ved at den enkelte menneskelige person blir borte i helheten. Menneskets verdighet blir mange steder ofret til fordel for en blind fremskrittstro. Totalitære regimer, terrorisme og bruk av vold betyr andre trusler. Man må også tenke på ringeakten for det ufødte barns rett til livet, moralsk og ideologisk press ved barneoppdragelsen, innskrenkninger i retten til religionsutøvelse, degradering av mennesket til ren arbeidskraft eller ren økonomisk faktor.

12. Så lenge menneskerettighetene er truet, har ikk Kirken lov til å tie. Som pave Johannes XXIII og hans etterfølgere ²⁾, så har også mange biskoper og bispekonferanser stadig på nytt latt sin røst høre til forsvaret for mennesker og folk mot urett og maktmisbruk. Vi hilser menneskerettserklæringen av 1948 og de europeiske staters erklæring om respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, «medregnet tanke-, samvittighets-, religions- eller overbevisningsfrihet for alle uten hensyn til rase, kjønn, språk eller religion». ³⁾

Dessverre må vi konstatere med pave Johannes Paul II at slike erklæringer delvis forblir døde bokstaver. ⁴⁾ Vi må derfor virke for menneskerettighetene i et stadig videre perspektiv. For først når menneskets verdighet blir virkelig respektert på alle områder, er et menneske fullt ut beskyttet. Vårt viktigste bidrag er en utrettelig innsats for at oppdragelsen må grunnes på full respekt for menneskeverdet og de medfølgende forpliktelser, i Europa og i resten av verden. I dette står vi sammen med alle mennesker av god vilje.

13. Vi må her begrense oss til å ta opp en del problemer som vi finner særlig aktuelle.

a) *Menneskelivet.*

14. Menneskelivet er en gave fra Gud, og det må ikke krenkes på en vilkårlig måte. Det er hvert menneskes fundamentale rett at dets liv blir beskyttet. I mange av Europas stater blir livet ringeaktet ved abort, terror og vold. Mot dette må vi fremholde at ethvert menneske har rett til liv fra unnfangens øyeblikk til den naturlige død. Hvert enkelt menneske og menneskene i fellesskap har plikt til å beskytte livet i alle forbindelser.

b) *Ekteskap og familie.*

15. Ekteskap og familie er et meget viktig grunnlag for et menneskeverdig liv og for samfunnet. Idag er denne institusjon truet. Kjærligheten i ekteskapet er blitt svekket. Familieegoisme og overdreven konsumholdning truer, likeså dene lette adgang til ekteskapsoppløsning og inngrepene i foreldreretten. Mer enn noengang før må «alle som har innflytelse i sosiale forhold, gjøre sitt til å styrke ekteskapets og familiens stilling» ⁵⁾. Med konsilet understreker vi på nytt den ekteskapelige kjærlighets verdighet og oppgave for hele samfunnet. Det betyr: Ektefeller har rett til å bo sammen. Det gjelder også fremmedarbeiderne. Foreldre har rett til å oppdra sine barn, og barna har krav på å få leve i familien. Disse rettigheter må ikke innskrenkes av ideologiske, økonomiske eller politiske grunner. På den annen side kan familien bare fylle sin oppgave fullt ut når den åpner seg for det større fellesskap og gjør sitt til fellesskapets beste.

c) *Fremmedarbeidere og flyktninger.*

16. Mennesker som av en eller annen grunn forlater sitt fedreland, er utsatt for den fare at de kan bli misforstått, at de ikke blir tatt hensyn til, og at deres verdighet blir krenket. Vi vil gå inn for at disse ikke skal gis dårligere kår enn landets egne innvånere. Når folk har bidradd med sitt arbeid til et lands

økonomiske fremgang, går det ikke an å sende dem tilbake til deres eget fattige land når det oppstår økonomiske kriser eller arbeidsløshet.

17. Vi gjentar også de tidligere opprop til fordel for flyktninger av alle slag. Virkelig solidaritet krever ikke bare en storsinnet mottagelse av de mennesker som er blitt rammet, men fremfor alt innsats for frihet og rettferdighet i verden.

d) *Rett til arbeid.*

18. For tiden er det økonomisk krise i verden. I en slik situasjon må man fremholde retten til arbeid og de forpliktelser den medfører. Arbeid gjør det mulig for mennesket å nyttiggjøre seg jorden og derved dekke sine egne og sine medmenneskers behov. Samfunnet må forsøke å skaffe menneskene en beskjef-tigelse som kan gi dem et rimelig utkomme, og uten å utnytte dem. For næringslivet skal tjene menneskene, ikke omvendt.

e) *Religionsfrihet.*

19. Vi må peke på at ikke alle mennesker i Europa har religionsfrihet i ordets fulle forstand. Pave Johannes Paul II har med stor klarhet angrepet dette alvorlige brudd på menneskerettighetene. ⁶⁾

20. Som det 2. Vatikankonsil fremhever, er grunnlaget for religionsfrihet den menneskelige persons verdighet. Religionsfrihet omfatter indre frihet, samvittighetens ukrenkelighet, rett til å vitne offentlig om troen, innbefattet frihet til å holde gudstjenester. Innskrenkning og krenkelse av religionsfriheten er en «rettferdighet mot det innerste i mennesket, mot det sant menneskelige. Endog vantro, religiøs likegyldighet og ateisme, sett som menneskelige fenomener, kan bare forstås i forhold til religion og tro. Allerede ut fra rent menneskelig betraktning er det derfor vanskelig å godta en holdning som gir gudløsheten alene livets rett i samfunnsniv og offentlig-het, slik at de troende i prinsippet bare blir tålt, eller behandlet som annenrangs borgere, eller endog helt berøvet sine borgerrettigheter, noe som har hendt.» ⁷⁾

21. Som alle mennesker lengter de kristne etter full frihet. Derfor går de inn for religionsfrihet. For Kirken betyr det frihet til å holde gudstjenester. For den enkelte kristne omfatter dette rett til å forkynne evangeliet, til kirkelig apostolat og religionsundervisning i alle former, på alle plan og med alle nødvendige midler, dessuten rett til å yte sitt bidrag til fremme av kulturen. Hverken en stat eller en annen gruppe mennesker har lov til å tvinge en person til å handle mot sin samvittighet, hindre foreldre i å oppdra sine barn i sin egen religiøse tradisjon, eller forby Kirken å fylle sine sosiale oppgaver. Dette gjelder for hele Kirken, for biskoper og prester, for ordensfolk og legfolk.

22. Bare religionsfriheten gjør det mulig for den enkelte å leve helt etter sitt kall, og for Kirken å yte sitt fulle bidrag til beste for fellesskapet, uten derved å overskride sine rettigheter. Idet vi har for øye de utfordringer som de kristne stadig blir stilt overfor, vil vi gå videre, i visshet om at Guds Ånds makt ikke

kan bli brutt. De tallrike martyrgrever på vårt kontinent bærer vitnesbyrd om det.

2. Samarbeid mellom nasjonene — Europa i verden.

23. I det 19. og fremfor alt i det 20. århundre har Europa smedtelig fått erfare at overdreven nasjonalisme kan føre til krig. Lengsel etter fred driver folkene idag til å nærme seg hverandre og samarbeide.
24. Kirken støtter disse bestrebelse. Også i denne forbindelse har den som oppgave å fremheve de dyperiggende grunnverdier og -holdninger. Blant disse er det en del prinsipper som vi mener er viktige for dagens Europa.

a) Gjensidig respekt og anerkjennelse.

25. Frihet og rettferdighete krever tilstrekkelig rom for menneskene og folkenes egenart. De enkelte folk og etniske minoriteter har sin egen identitet, sin egen tradisjon, sin egen kultur. Disse særverdier er av stor betydning for menneskets utvikling og for freden. De er i fare når øket samarbeid mellom landene blir misbrukt av de sterkere som påskudd til å legge de svakere under seg. Nasjonale minoriteter kan bety verdifulle broer mellom land når man tillater dem å leve sin egen identitet.

b) Forsoning og fred.

26. Europas historie lærer oss at krig, vold og allslags undertrykkelse bringer ulykke, men ingen rettferdig løsning, mens forsoning og samarbeid mellom folkene tjener freden.
27. Vel erfarer vi på nytt og på nytt at et liv uten spenninger ikke er mulig. Hvis spenningene ikke fører til maktbruk, trenger vi heller ikke å ha angst for dem. Å anerkjenne en annens gode egenskaper og imøtekomme hans argumenter og krav kan berike og utvikle det menneskelige samfunn. Ved stadig å være rede til forsoning og anerkjennelse av den andre som bror bidrar de kristne til fred mellom mennesker og folk i Europa. Det finnes ingen annen løsning enn rettferdig fred.

c) I tjeneste for hele verden.

28. Målet for samarbeid mellom Europas folk må ikke være utskillelse og privilegert stilling for vårt kontinent. Vi europeere er medlemmer av en menneskehet som omfatter hele verden. Vårt samarbeid må derfor tjene verdensfreden og virke til hjelp for de fattigste.

d) Troens betydning.

29. I øst som i vest har materialismen i sine forskjellige former ofte inntatt religionens plass. Man forsøker å opprette et samfunn uten Gud. Men på et slikt grunnlag kan man ikke bygge Europa. «Mennesket lever ikke av brød alene» (Mt. 4,4). Kirken har hatt avgjørende innflytelse på Europas utvikling. Det ble preget av kristendommen. Basilius og Benedikt er eksempler som bevitner dette. Den første forstod den kulturelle betydning av den greske litteratur og

skapte grunnlaget for den sosiale innsats. Benedikt bygget sine samfunn på «omsorg for nesten», og gav arbeidet en ny verdighet.

30. Idag som igår bevitner de kristne at tro og åndelige verdier ikke bare er forenelige med menneskelig frem-skrutt og historie, men fremmer en omfattende utvikling. Vi er underveis til Guds rike som skal komme. Kristus har alt skjenket oss en dyp enhet. Den er kilde til håp og grunn til innsats for et bedre og mer broderlig Europa.

II. HVA KAN KIRKEN GJØRE?

31. Kirkens oppgave er å forkynne Jesus Kristus, håpet om oppstandelsen, og kjærligheten. Det er kjærligheten som skal forene alle mennesker. Men den kan bare bli ekte når vi stiller oss solidarisk med alle mennesker i virke for rettferdighet, frihet og fred. For «kjærligheten skal ikke ytre seg bare i ord; den må være ekte og vise seg i gjerning» (11. Joh. 3,18).
32. Dessverre er vårt vitnesbyrd svekket på grunn av svikt og skyld. Vi glemmer ofte vårt oppdrag og gir ikke vårt kontinent alt som kunne være til hjelp og berikelse.
33. Enda en kjennsgjerning kaster skygge over vårt virke. Engang var Kirken Europas forenende kraft. Men så begynte den skjebnesvangre kirkesplittelse på vårt kontinent. Fremdeles idag går de kristne hver sine veier og er skilt fra hverandre, som om Kristus selv var stykket opp (kfr. 1. Kor. 1, 13). Dette fyller oss med smerte, selv om vi kan konstatere at uenigheten ikke når ned til troens dypeste røtter. I den senere tid er det også gjort betydelige fremskritt på veien mot enhet. Dette forhold er vi taknemlige for.
34. Tross alle vanskeligheter, det samarbeide som allerede er igang, kan vi og må vi føre videre.

a) Samarbeide mellom biskopene.

35. Biskoper og bispekonferanser i forskjellige land legger stadig større vekt på gjensidige kontakter. Disse kan utvides videre. I årene etter det 2. Vatikan-konsil har de europeiske bispekonferansers råd og de europeiske biskopers symposier utviklet et betydelig samarbeide. Betydningen av dette for Kirken har paven Johannes Paul II sterkt understreket⁸⁾. Biskopelig kollegialitet, det betyr gjensidig åpenhet og broderlig samarbeide mellom biskopene, for der-ved å tjene evangeliseringen og Kirkens misjon. Slikt samarbeide er viktig og nødvendig, ikke bare på lokalplan og verdensplan, men også på europeisk plan. Paven har spesielt pekt på to viktige siktemål for vårt fremtidige arbeide: Felles anstrengelser når det gjelder evangeliseringen i Europa, og aktivt samarbeide mellom alle episkopater på vårt kontinent.

b) Kirkelig samarbeide mellom landene.

36. Samarbeidet mellom biskopene trenger supplering. Vi konstaterer med tilfredshet at katolske organi-

sasjoner og institusjoner har gjensidig kontakt og arbeider sammen i større grad enn tidligere. Dette samarbeide kan utvikles videre.

37. Det er ønskelig med kontakter mellom bispedømmer som ligger nær hverandre, men i forskjellige land.

37. Utdypning av faglige kontakter og utvidet samarbeid i katolske internasjonale institusjoner kan være fruktbart.

39. De unge har en særlig evne til å stille seg åpne for verdier fra andre kulturer, ta imot dem og formidle dem videre. Dette kan være meget verdifullt for Kirken. På sitt symposium i juni 1978 har de europeiske biskoper behandlet dette problem inngående. Det står nå igjen å gjøre bruk av den innsikt og de impulser man dengang fikk.

40. Kontakt mellom kristne medfører utveksling av åndelige verdier og erfaringer. Av særlig betydning er forbønn for hverandre og felles bønn. Valfarter som er tilpasset vår tid, kan bringe kirker og folk nærmere hverandre.

41. Det har alltid vært drevet mellomkirkelig hjelpearbeid, de mer velstående kirker har hjulpet de fattige. Slik hjelp gis også idag i forskjellige former, og dette vil også være nødvendig i fremtiden. Det er en oppgave for Europas kirker å fortsette og forsterke dette hjelpearbeid, både på vårt kontinent og overfor den tredje verden.

c) Kirke i Europa og i verden.

42. Historien har formet Kirken på en slik måte at dens europeiske preg er dominerende, selv om den er en verdenskirke, som det 2. Vatikankonsil har understreket. Det blir antagelig stadig viktigere for den katolske Kirke å kunne overvinne dette preg av europeisk dominans, samtidig som den bevarer enheten når det gjelder tro, sakramenter og ledelse.

43. Det er en glede for oss å kunne fastslå at kirkene i Afrika, Amerika, Asia og Oceania arbeider for å finne sitt eget ansikt. Den europeiske kirke må også finne sin spesielle europeiske karakter. Derved vil vi kunne yte vårt bidrag når det gjelder møtet mellom kristendommen og de ikke-europeiske kulturer.

d) Økumenisk samarbeide.

44. Splittelsen mellom de kristne er et anstøt som vi må bekjempe, i lydighet mot vår ene Herres vilje. Dette er en særlig oppgave for oss europeere, fordi de smertelige spaltninger utgikk fra Europa, og fordi de store ortodokse og reformatoriske kirker først og fremst hører hjemme her. Skritt på veien mot enhet er allerede gjort. Men det står mye igjen å gjøre. Samarbeidet mellom rådet for de europeiske bispekonferanser og den europeiske kirkekonferanse ⁹⁾ må utdypes. Vi står foran et nytt økumenisk møte i Europa, det første fant sted i Chantilly i 1978.

e) Samarbeide med alle mennesker av god vilje.

45. Mange mennesker som ikke vedkjenner seg Jesus som Frelser, vandrer sammen med oss gjennom denne verden. En del av dem, jødene og muslimene, tror som vi på en personlig Gud og Skaper. Vi er innstilt på samarbeide med dem og med alle mennesker av god vilje i innsatsen for freden og menneskerettighetene. Dype menneskelige verdier som er vokset frem gjennom en felles fortid, binder mange europeere sammen over religionenes og ideologienes grenser.

MOT FREMTIDEN

46. «Herren er målet for menneskeslektens historie, det punkt som historien og sivilisasjonen konvergerer imot, menneskeslektens midtpunkt, alle hjerters glede som utfyller alle deres lengsler» ¹⁰⁾. Med alle kristne vet vi biskoper i Europa at vi er på vandring henimot denne Herre, han som skal gjøre alt nytt i himmel og på jord.

47. Guds rike er allerede grunnlagt. I tjeneste for denne Herre og hans evangelium må og vil vi gjøre en innsats for et fredelig og fritt Europa for menneskene og folkene.

48. Vi mister ikke motet på grunn av de ideologiske og politiske motsetninger som idag spalter Europa, fordi vi vet at Gud allerede skjenket oss fred. Tross alle tilbakeslag og skuffelser driver dette håp oss til å rope igjen og igjen til alle mennesker: Se fremtiden imøte uten å miste motet, vær fortrøstningsfulle! For i troen kan dere skimte en ny verden og en ny tidsalder i horisonten.

Subiaco, 28. september 1980.

George Basil Cardinalis Hume,

Archiepiscopus Vestmonasteriensis, Praeses Consilii Conferentiarum Episcopaliū Europae et Praeses Conferentiae Episcopalis Angliae et Cambriae.

Franz Cardinalis König,

Archiepiscopus Vindobonensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Austriae.

Goodfried Danneels,

Archiepiscopus Mechliensis-Bruxellensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Belgii.

Frantisek Cardinalis Tomàsek,

Archiepiscopus Pragensis

Roger Cardinalis Etchegaray,

Archiepiscopus Massiliensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Galliae.

Joseph Cardinalis Höffner,

Archiepiscopus Coloniensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Germaniae.

Gerhard Schaffran,

Episcopus Dresdensis-Misnensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Berolinensis.

Antonio Varthalitis,

Archiepiscopus Corcyrensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Graeciae.

Otmar Mäder,

Episcopus S. Galli, Praeses Conferentiae Episcopalis Helvetiae.

Tomás Cardinalis O'Fiaich,

Archiepiscopus Armachanus, Praeses Conferentiae Episcopalis Hiberniae.

Vicente Cardinalis Enrique y Tarancón,

Archiepiscopus Matritensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Hispaniae.

Lászlo Cardinalis Lékai,

Archiepiscopus Strigoniensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Hungariae.

Anastasio Alberto Cardinalis Ballestrero,

Archiepiscopus Taurinensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Italiae.

Franjo Kuharic,

Archiepiscopus Zagrebiensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Jugoslaviae.

Julianus Vaivods,

Administrator Apostolicus Rigensis et Liepaiensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Lettoniae.

Liudas Povilonis,

Administrator Apostolicus Kaunensis et Vilkaviskensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Lituaniae.

Antoni Cardinalis Ribeiro,

Patriarca Lisbonensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Lusitaniae.

Jean Hengen,

Episcopus Luxemburgensis.

Joseph Mercieca,

Archiepiscopus Melitensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Melitae.

Johannes Cardinalis Willebrands,

Archiepiscopus Ultraiectensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Neerlandiae.

Stefan Cardinalis Wyszynski,

Archiepiscopus Gnesnensis et Varsaviensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Poloniae.

John W. Gran,

Episcopus Osloënsis, Praeses Conferentiae Episcopalis Scandiae.

Gordon Joseph Cardinalis Gray,

Archiepiscopus S. Andreae et Edimburgensis, Praeses Conferentiae Episcopalis Scotiae.

Gauthier Pierre Dubois,

Vicarius Apostolicus Constantinopolitanus, Praeses Conferentiae Episcopalis Turchiae.

NOTER ;

- 1) 2. Vatikankonsil: «Kirken i verden idag», kap. 22.
- 2) Kfr. Johannes XXIII: «Fred på jorden»; Johannes Paul II: «Menneskenes Frelser».
- 3) Helsingforsavtalen, s. 30.
- 4) Johannes Paul II: «Menneskenes Frelser», kap. 17.
- 5) 2. Vatikankonsil: «Kirken i verden av idag», kap. 52.
- 6) Johannes Paul II: «Menneskenes Frelser», kap. 17.
- 7) Ibid.

- 8) Kfr. Johannes Paul II: Tale til rådet for de europeiske bispekonferanser den 19. desember 1978, AAS 1979, s. 109; tale til symposiet for europeiske biskoper den 20. juni 1979, AAS 1979, s. 978.
- 9) Den europeiske kirkekonferanse omfatter først og fremst ortodokse, gammelkatolske og anglikanske kirker og samfunn som er utgått fra reformasjonen.
- 10) 2. Vatikankonsil: «Kirken i verden idag», kap. 45.

Inkosenkvent praksis ved ekskommunisering

Som ikke teolog tør jeg ikke gi meg ut på å omtale ekteskapets sakrament. Bare konstatere at det katolske ekteskap for vanlige mennesker, katolikk eller ikke, fungerer som et ytterst forpliktende fellesskap, er grundig sementert, og trygt forankret i vår religiøse hverdag. Det er vanligvis med stort alvor og ansvarsfølelse man inngår ekteskap som katolikk.

Når jeg skriver vanligvis, mener jeg å peke på de få som muligens kan ha neglisjert sin samvittighet i det ekteskapet ble inngått. — Var motivene edle? Var der kjærlighet — virkelig hengivenhet — til stede? Fantet det et virkelig ønske om å dele livet med den annen? Hvis ikke, var JA-ordet ved vielsen bevisst løgn og derfor synd.

I artikkelen i St. Olav peker forfatteren på problemet synd (bevisst løgn) når fraskilte ønsker gjengifte og den annen part stadig er i live. Sitat: «*At fraskilte med andre ord på ny akter å inngå ekteskap vil faktisk si at man sier nei til det man engang lovet.*»

Jeg sympatiserer med artikkelforfatteren, men ser det hele fra min private synsvinkel. Dersom et ekteskap som ikke er skikkelig fundert, går i stykker, får dette ikke praktiske konsekvenser for det religiøse liv. Man går fortsatt til messe, går til skriftemål, får absolusjon og kommunion. Man får barna døpt og undervist og får føle fellesskap i kirken.

Om en fraskilt person velger å leve

«det søte liv» etter skilsmissen, får heller ikke dette praktiske konsekvenser. For en leg fortøner det seg underlig at kirken «ser gjennom fingrene» med utroskap som skjer etter den juridiske skilsmissen, og samtidig ekskommuniserer gjengifte.

Og her er vi etter min mening ved sakens kjerne, nemlig inkonsekvent praksis ved ekskommunisering. Dette er kirkens dilemma og den triste konsekvens for den som blir ekskommunisert.

At et borgerlig inngått ekteskap skulle være en protesthandling, slik artikkelforfatteren fremstiller det, fortøner seg underlig for meg. Langt oftere vil jeg tro at det er hensynet til at barne skal ha både en far og en

mor og at *barnet ikke skal lide* under belastningen av ikke ordnete forhold.

Som svar på spørsmålene på slutten av artikkelen, vil jeg svare: *Ja, det finnes steder i våre bispedømmer hvor det sees litt rart på skilte og gjengifte.*

Det er vondt å gå sammen med sine barn til messe og vite at en må knele ensom nede i kirkeskipet under kommunion. Lukke øynene hardt igjen for å «stenge verden ute». Da må hjelp komme fra Ham som er den eneste trøster. Og fordypelse må til for å ta imot Kristus i en åndelig kommunion.

Da er jeg bare et menneske som ber: «Herre, jeg er ikke verdig . . .»

E. L.

NYTT ULOVLIG PRESTESMINAR

Den rebelske tridentinske erkebiskop Marcel Lefebvre, som i flere år ha trosset paven og det annet vatikankonsil, har nylig åpnet et nytt presteseminar. Det ligger i Montelenghe ved Torino.

LEFEBVRE-TILHENGER SUSPENDERT I BOSTON

Bostons erkebiskop, kardinal Humberto Medeiros, har suspendert en av sine prester, John Keane, p.g.a. hans åpne støtte til biskop Lefebvre, den franske erkebiskop som leder den såkalte tradisjonalistiske bevegelse, som trosser både pave og konsil.

KIRKEKUNST SKAL REGISTRERES I DDR

All kirkekunst skal registreres, har DDRs myndigheter besluttet. Eiendomsforholdet skal imidlertid ikke røkkes ved ved dette tiltaket. Som grunn for registreringen nevnes bl. a. de stadig hyppigere kunsttyverier, som etter sigende også vest-tyske ligaer står bak.

For noen år siden forsøkte også polske myndigheter å registrere kirkeskattene, men støtte på bestemt motstand fra den katolske kirkes biskoper. Det ble med forsøket, fordi biskopene forbød prestene å utlevere opplysninger om kirkeskattene.

PAVE JOHANNES PAUL II TIL VESTTYSKLAND I NOVEMBER

Pave Johannes Pauls reiserute gjennom Vest-Tyskland den 15. til 19. november i år er nå klar. Paven akter å besøke Köln, Bonn, Osnabrück, Mainz, Fulda, Altötting og München. Dette blir den første pavereise til Tyskland på nesten 200 år. Pave Pius VI besøkte Altötting, et bayersk mariavalfartssted, på sin reise til Wien i 1782. Foranledningen til pavens besøk i år er 700-årsjubileet for Albertus Magnus' død. Dominikanerteologen Albert den Store var biskop i Köln, og ligger nå begravet i den byen. Han øvet betydelig innflytelse på sin mer kjente elev, Thomas Aquinas. I Bonn akter paven å ha samtaler med de statlige myndigheter. Osnabrück i nord er det bispesete som etter reformasjonen hadde ansvaret for restene av den katolske kirke i de nordiske land frem til midten av forrige århundrede. Det er sannsynlig at paven her vil tale om økumenikk. Mainz er et av Tysklands eldste bispeseter. Fulda, på grensen til DDR, er det tradisjonelle sted for tyske bispekonferanser, og byen spiller en betydelig rolle i tysk katolsk kirkehistorie. München er hjertet i det tradisjonelt meget katolske Sør-Bayern.

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Wesselsgt. 3 (indre gård) - Oslo 1

Telefon

(02) 33 36 24

33 55 25

Telegr.adr.:

Rustfriknut

Ora et Labora

kom, at de kunde få överta den gamla skolbyggnaden där, uppstod först en viss tveksamhet. Med denna tveksamhet gick de till vespern. Läsningen för dagen var första Konungaboken, kapitel 17. Med stor häppnad läste bröderna Herrens ord till Elia: »Gå bort härifrån och begiv dig österut och göm dig vid bäcken...». Det fanns ingen tvekan: de skulle till Östanbäck, och profeten Elia är nu deras skyddshelgon. Märkvärdigt nog fanns det också i Barkarö kyrka et epitafum med samma motiv: Elia vid bäcken «österut».

Så här beskriver brödrskapet sig självt: en sammanslutning inom Svenska kyrkan av män som i Herren Jesu Kristi efterföljd vill leva tillsammans i fattigdom, kyskhet och lydnad under bön, studium och arbete med den benediktinska traditionen som vägledning. — De har varit inbjudna till den katolska benediktinska arbetskongressen 1973 och 1977 och är inbjudna till årets jubileumsfirande i Rom, inom den benediktinska ordensfamiljen har de alltså fått erkännande.

I det stora f d skolhuset bor f n 8 bröder. Lärarbostaden har blivit gästhem med sex gästrum, bibliotek, vardagsrum och kök. Bland de skaror av människor som sökt sig hit skall kung Carl XVI Gustaf nämnas. Hans besök föranledde nämligen att en svensk medborgare blev så upprörd att han polisanmälde klostret på grund av en lagparagraf som stadgade att kloster få icke finnas i landet annat än med Kungl. Maj:ts medgivande. Något sådant medgivande hade Heliga Korssets brödraskap inte (och inget annat kloster heller med undantag för Karmel i Glumslöv).

Det upptäcktes då, att lagen hade glömt att tala om straffpåföljden efter överträdelsen. Följden blev, att det snabbt kom en motion i riksdagen om klosterförbundets definitiva upphävande. Motionen gick omedelbart igenom, det var 1975.

Ikke katolske ordener er etterhvert et faktum mange steder. Det er i særlig grad i England, Tyskland og Frankrike, hvor man finner disse. De høykirkelige bevegelse i England i midten av forrige århundre medførte i utstrakt grad at det ble dannet ordensfelleskaper etter middelalderlig forbilde innenfor den anglikanske kirke. Også i vårt naboland Sverige er det etterhvert oppstått adskillige ikke-katolske ordenssamfunn. Når man sier ikke-katolske, må dette muligens tas med en klype salt, for mange lutheranere innenfor Svenska Kyrkan anser seg som værende katolikker av evangelisk observans og mener med rette å kunne videreføre den katolske tradisjon innenfor den svenske lutherske kirke. Man vil derfor også der finne ordenssamfunn som med bakgrunn i de klassiske regler rekker hånden ut imot både deres romersk katolske forbilder i historien og mot deres luthersk evangeliske trosfeller på svensk tradisjonelt religiøst grunnlag. St. Olav sakser her en artikkel fra vårt broder-tidsskrift, Katolsk Kyrkotidning.

hart. Men i dagens Sverige är det i övrigt främst inom den svenska kyrkan som den benediktinska tradition hålls levande: i Östanbäcks kloster vid Sala (munkar) samt i Alsike och Östra Sönnarlövs kloster i Skåne (systrar). I Danmark finns två benediktinska gemenskaper: Aasebakken och Liobasystrarnas kongregation.

Av de svenska kommuniteterna har Östanbäcks kloster sitt speciella intresse. Den började som Heliga Korssets brödraskap 1960 och hade till en början franciskansk inriktning men med kontakter till det benediktinska Kloster Erlach i Österrike. 1965 började två av bröderna novisiat i Erlach, där de alltså togs emot av den katolska komuniteten fastän de förblev medlemmar av den Svenska kyrkan. Samtidigt började två av bröderna sitt arbete som församlingsprästar i Barkarö vid Västerås. De har i hög grad satt sin prägel på den församlingen, som också efter brödernas avflyttning förblev en församling med stort lekmanansvar och ett rikt liturgiskt liv.

1970 flyttade bröderskapet till Östanbäck som en medvetet benediktinsk gemenskap. Bröderna fick en klar anvisning från Herren i samband med den flyttningen. När erbjudandet

Pater Andreas Rask OSB är känd för oss alla. Mindre känt är att församlingen i Oskarström har en benediktin som kyrkoherde: p Adalbert Engel-

Kjære brudepar!

Vi feirer denne brudevigselen i en kirke som er smykket og pyntet til fest. Dette skal bety noe mer for oss enn å ha en vakker, stemningsfull ramme om denne høytidelige handling. Bryllupsfestens dypeste mening er: å vise oss hvordan Guds kjærlighet vil møte oss mennesker.

Det lille nyfødte barn i krybben i julenatten er fullførelsen av Guds vidunderlige plan som han hadde begynt å virkeliggjøre ni måneder tidligere:

Da ble engelen Gabriel sendt av Gud til Maria med det glade budskap: «Du skal unnfange og føde en sønn, og du skal kalle ham Jesus.»

Maria ba om videre forklaring: «Hvorledes skal dette gå til, da jeg ikke er gift?»

Og engelen svarte: «Guds skapende Åndskraft skal komme over deg, og kraft fra den Høyeste skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige barn du skal føde, hete Guds sønn.»

Kjære venner, en kan ikke lese dette første kapitel i Lukasevangeliet om Marias unnfangelse, om Kristi menneskevordelse, uten å få en større ærbødighet for Guds vise og skjønn innretning av det menneskelige forplantningsliv:

Gud blir menneske i en jordisk mors liv. Han, som kunne ha skapt seg et menneskelig legeme, vist seg her på jorden med en gang som voksen mann, han velger å ta et menneskelig legeme fra en jordisk mors kjøtt og blod. Han vokser til en selvstendig organisme i ni måneder under hennes morshjerte. Viser dette ikke klart, hvor stort og opphøyet en mors kall og oppgave er i Guds øyne?

Likeledes lærer denne bibelske fremstilling oss større ærbødighet for farskapet: Når et menneskebarn skal bli unnfanget og født, pleier Skaperen å betjene seg av ektemannens medvirkning for å bevirke det nye livs første begynnelse ved sædcellens og eggcellens forening. Her — sier teksten —, da Gud-menneske Jesus

Kristus skal bli unnfanget og født, griper Skaperen selv inn:

«Guds skapende Åndskraft skal komme over deg, og kraft fra den Høyeste skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige barn du skal føde, hete Guds sønn.» Altså m.a.o.: at Gud overtar den oppgave som ellers den mannlige partner i kjønnslivet har. Derved sies klart hvor edel og hellig den seksuelle oppgave er som mann og kvinne etter Guds vilje i ekteskapet utfører: nemlig å være hans medarbeidere i det fortsatte skapelsesverk!

Kjære brud og brudgom! Det er med slike tanker av beundring for Gud, av tillit til Guds kjærlighet, at dere nå kan gi hverandre JA-ordet til ekteskapet, her i Guds kirke, her ved Jesu krybbe.

Måtte hans nåde følge dere, hans kjærlighet alltid være med dere og hjelpe dere så dere kan gjøre hverandre virkelig lykkelige!

AMEN.

G. V.

PENSJONISTER ØNSKES TIL PREST-GJERNINGEN

Italienske pensjonister er bedt om å overveie om de har et kall til å bli prest. Det er biskop Constanzo Micci av Fano i Italia som er gått ut med denne appellen. Vatikanets halvoffisielle avis L'Osservatore Romano har allerede støttet tanken, sammen med vaticanradioen.

Også i England har den katolske kirke utarbeidet et program for den som i meget fremskreden alder tenker på å tre inn i presteskaperet.

PREST KOMPONERER ZIMBABWES NASJONALSANG

En sort katolsk prest har komponert en sang som sannsynligvis kommer til å bli Zimbabwes nye nasjonalsang. Det er Fr. Emmanuel Ribeiro fra Mashonaland, og sangen er en av de sangene som den sorte geriljaen satte pris på i deres kamp mot det hvite mindretallsregime.

Fr. Ribeiro har sammen med sine medhjelpere skrevet oppimot 500 sanger med tradisjonelle afrikanske rytmer og melodier, for å erstatte den europeiske sang som hittil er blitt mye brukt i kirkene i Zimbabwe.

Det er i år 90 år siden

.... at St. Halvard Menighet i Oslo og Vor Frue Menighet i Porsgrunn ble stiftet.

St. Halvards Menighet er en av våre største katolske menigheter i Norge, og det moderne fransiskanerkloster på Enerhaugen i Oslo er kjent viden om. Det er en monumental og særpreget bygning, som rommer mange aktiviteter, men selve historien om St. Halvards Menighet skal søkes et annet sted, om enn ikke så langt derifra. — Urtegaten er nemlig et annet nøkkelord, når man sier St. Halvard. I slutten av 1880 årene var St. Olavs menighet vokst seg så stor at man mente at behovet for en menighet øst for Akerselven ville ha sin berettigelse. Biskop Fallize kjøpte i 1890 Urtegaten 29, og innrettet her et lite kapell og en prestebolig. Det var små forhold, hvilket man forstår, når man hører, at kapellet kunne «deles på midten» ved hjelp av skyvedører, så man også kunne holde skole. Noe som hadde en ikke uvesentlig betydning i de dager.

Når man taler om Urtegaten, må man også si St. Elisabetsøstrene, som i mange år hadde deres provinsialhus her. — Selvom man også her begynte i liten skala, så reistes det her foruten en liten kirke i en bakgård, snart et fire-etasjers nybygg, hvorfra søstrene gikk ut i bl. a. den ambulante sykepleie, og hvor de senere i 1889 innrettet et gamlehjem i en av etasjene. Søstrene hadde også gjennom mange år her sitt novisiat.

I slutningen av 1880 årene bodde der i tilknytning til por-selensfabrikken i Porsgrunn en liten bøhmisk koloni. De var naturligvis katolikker, de fleste av dem, men det fantes ikke en katolsk kirke eller bare et kapell i mils omkrets. Biskop Fallize

var oppmerksom på forholdet, og kjøpte derfor en liten tomt for så senere å se, om det skulle være mulig å få oppført en kirke der, hvis det viste seg, at det var et virkelig behov.

Den mann som skulle komme til å bli grunnlegger av den nye menighet, var den 41 årige nederlandske presten, Henrik Blom, som i 1889 var kommet til Norge etter å ha virket i sitt hjemland i åtte år.

Det var et nokså spredt sognsområde, som pastor Blom etterhvert fikk lagt inn under Vor Frue Menighet i Porsgrunn. Han oppsøkte katolikker i Telemark i området omkring Skien og helt ned til Kragerø, og svært ofte var det mennesker, som i årevis ikke hadde vært i kontakt med kirken, og derfor nesten hadde glemt sin barnetro. Det lyktes også pastor Blom å få St. Josephsøstrene til å oppta en gjerning i byen, og det er med vemod man må se på at søstrene etter så mange års virke i denne by, har sett seg tvunget til å trekke seg tilbake til annet arbeide.

Som så mange andre steder, begynte det også her under ganske små forhold, idet søstrene simpelthen flyttet inn sammen med presten. Etter to år fikk de imidlertid høve til å få kjøpt en eiendom nær jernbanestasjonen, hvor de bygget sitt hospital. Kirken kom i 1899 og vakte stor beundring viden om, idet man for å knytte tradisjonen til fortiden, hadde bygget denne i stavkirkestil.

Både St. Halvard i Oslo og Vor Frue i Porsgrunn har vært milepeler i nyere norsk katolisismes historie. Menighetene ønsker imidlertid ikke å feire sitt jubileum, men venter til 100 års dagen.

AD MULTOS ANNOS!

Litauere trosser anti-religiøse lover

Etter en syv måneder lang pause er det igjen utkommet tre nye nummer av samizdat-avisen «Kronikk over den katolske kirke i Litauen» (nummer 40, 41 og 42). Den lange tiden som hadde gått siden siste nummer, hadde utløst en frykt for at KGB hadde klart å stoppe avisen for godt.

Det går frem av de nye utgaver av bladet at myndighetene faktisk har anstrengt seg for å få stoppet den. I den senere tid har de arrestert endel som de mente kunne ha tilknytning til bladet. De litauiske katolske opposisjonelle har imidlertid ikke latt seg skremme av dette. Fremdeles blir omfattende underskriftskampanjer mot religionspolitikken satt i gang.

«Selv om de sovjetiske lover forbyr barn i å ministrere ved messer og å delta i religiøse prosesyninger, blir disse lovene åpent trosset i hele Litauen», heter det i kronikken (nr. 40) som nylig er blitt kjent i vesten. «Prestene underviser åpent barna. I nesten alle sogn ministrerer barn ved messene og deltar i prosesyninger, og i mange menigheter synger de i barnekor.»

Sovjetstatens kampanje mot litauiske kristne ser ut til å ha bredt seg til Hviterussland, hvor det bor mange litauere. Her finnes det imidlertid nesten ingen katolske prester. I september 1979 ble den litauiske student Angele Ramanauskaite (24) dømt til et års fengsel i Astravas/Hviterussland, fordi hun hadde gitt religionsundervisning til en gruppe litauiske barn. Ifølge kronikkens analyse, er «de troende i Hviterussland betydelig sterkere undertrykt enn de troende i Litauen».

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

Et lite jubileum

For femte år på rad underholdt Hege Kluck for de eldre i juni på Mariaholm, for å glede mormor og de andre med sin sang. Babi Szava akkompagnerte og hadde også selv to solo pianokomposisjoner. De to fremførte også noen stykker ved Menighetens jubileum i Fredrikstad.

Denne gang ble konserten fremført i spisesalen på Mariaholm, og dermed sto man også litt friere i valg av program enn tidligere, da man benyttet kirken.

Med sitt lyse humør og herlige sopran spente Heges repertoar seg denne gang over 16 forskjellige stykker, fra enkle folkesanger, via religiøse til operetter og operapartier.

Heges besøk er begynt å bli en tradisjon. De eldre er spente på hva hun denne gang bringer med seg, og gleden er stor. Litt småkåsering mellom stykkene fra Heges side binder det hele sammen. Babi Szava og Hege trives stort sammen i musiseringen.

Hege, hennes mor og far og mormor, var elle tilstede da Mariaholm ble innviet. Hege har også vært på opphold der som ungpике. Nå utdanner hun seg som sangerinne ved Musikkhøyskolen og medvirker ellers meget rundt om som solist ved kammer- og kirkekonsserter. Hver jul og påske har hun vært solist i krevende oppsetninger i Immanuelkirken i Halden i messer og oratorier. Til kommende jul har hun flere partier i Händels mektige Messias. Nå foregår innstudering av Mozarts Figaros Bryllup, som skal fremføres ca. en uke før julekonserten i Immanuelkirken. I «bryllupet» har Hege hovedrolle som Grevinnen. Ved siden av dette kommer studiene. Det er hardt kjø, men hun er spådd en stor og utfordrende fremtid med den utviklingen hun til nå har vist. Kritikerne i avisene er begeistret. Harald Taxt var som vanlig levende, frodig og humørfylt konferansier og ønsket Hege velkommen igjen.

MEXIKANSKE PRESTER AVDEKKER MORD PÅ INDIANERE

Fire jesuittprester fra Chiapas i Mexico har beskyldt politiet for å ha drept minst 13 indianere som hadde motsatt seg at deres jord ble tatt fra dem. Jesuittprestenes protest ble straks støttet av seks biskoper i Sør-Mexico, som holdt det som «en stor skam at mexikanske borgere kan proklamere menneskerettighetene utad, og samtidig krenke dem i praksis».

PAVEN OPPFORDRER ITALIENSKE BISKOPER TIL STØRRE SELVSTENDIGHET

Under en tale til de italienske biskoper har paven oppfordret dem til å vise større selvstendighet. Han bad dem gjøre slutt på sin avhengighet av Vatikanet i nasjonale spørsmål. De italienske biskoper er de ansvarlige for kirken i Italia idag, og må nå vise det i handling — enten nå paven var en italiener eller ikke.

NESTEN ALLE INNBYGGERNE I LITAUISK STORBY UNDERSKRIVER APPELL TIL KREML

Nesten alle innbyggerne i Klaipeda i Litauen har undertegnet et petisjon til Leonid Bresjnev, der de ber om gjenåpningen av en katolsk kirke i byen, melder samizdat-avisen «Kronikk over den katolske kirke i Litauen». I alt 148 149 underskrifter støtter apellen, de aller fleste innsamlet i Klaipeda.

Det dreier seg om en kirke som myndighetene tillot bygge for tyve år siden. De nødvendige midler, ca. 25 millioner kroner, ble innsamlet blant de troende i hele landet. Men da kirken stod ferdig i 1961, ble den snart beslaglagt av myndighetene og omgjort til konsertsal.

Det har mange ganger vært underskriftsaksjoner til fordel for en åpning av kirken. I 1972 ble 3 012 underskrifter samlet inn og året etter 30 782.

A/S NORSKE SHELL

FYRINGSOLJE

**Leverandør til de fleste
katolske institusjoner
i Norge**

Ved bestilling av olje:

02-19-12 00 - Service 02-19 12 20

EKSTRAHJELP

søkes til St. Olav Bokhandel. Arbeidet omfatter ekspedisjon av bladet St. Olav og hjelp i bokhandelen. Interesse for bokhandelens spesielle litteratur en fordel. Hjelpen ønskes tirsdag, torsdag og enkelte lørdager. Lønn etter avtale. Henvendelse:

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, tif. 20 72 48

Vi har fått inn en fin tavle av St. Olav, 39,5 x 13 cm.: Detalj fra Olavsantemense, 1300 årenes første halvdel, Nidaros Domkirke. Og prisen er ikke mer enn kr. 65,—.

Og så noen bøker:

Elisabeth av Treenigheten: Andliga skrifter, kr. 46,—.

The Complete Works of Saint John of the Cross — Translated & edited by E. Allison Peers, kr. 372,—.

W. Pannenberg: Theology and the Philosophy of Science, kr. 154,-
Copleston: Contemporary Philosophy, kr. 103,-.

Copleston: Thomas Aquinas, kr. 88,-.

Daniélou: The Theology of Jewish Christianity, kr. 159,50.

Daniélou: Gospel Message and Hellenistic Culture, kr. 265,-.

Daniélou: The Origins of Latin Christianity, kr. 115,70.

Fra Serien The Christian Centuries:

Vol. I: Daniélou/Marrou: The First Six Hundred Years, kr. 182,-.

Vol. II: Knowles/Obolensky: The Middle Ages, kr. 210,-.

Vol. V: R. Aubert: The Church in a Secularized Society, kr. 277,-.

The Year of Grace of the Lord, a Scriptural and Liturgical Commentary on the Calendar of the Orthodox Church, kr. 89,-.

TORS DAG HOLDER VI ÅPENT FRA KL. 9 — 18.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48.

Åpent kl. 9—16, lørdager 9—14.

Torsdag 9—18.

LUTERSK KATEDRAL GJENÅPNET I ØST-BERLIN

Øst-Berlins store lutherske katedral ble i sommer gjenåpnet for gudstjenester. Katedralen ble bombeskadet under siste verdenskrig, og restaureringsarbeidene ble påbegynt i 1976. Det antas at

kirken vil være ferdig restaurert i 1986.

En av grunnene til at kirkene ble restaurert, var at undersøkelser viste at en rivning av kirken ville føre til endringer i grunnen, noe som igjen ville få uønskede konsekvenser for det storslåtte Palast der Republik tvers over gaten.

USA-BISKOPER KRITISERER DE MILITÆRE I SØR-KOREA

Lederen for USAs katolske bispekonferanse, San Fransiskos erkebiskop John R. Quinn, har skarpt kritisert de militæres framferd i Sør-Korea i de siste månedene. I brev til erkebiskopen av Seoul, kardinal Kim, og erkebiskopen av Kwangju, Kong-Hi Youn, ga han tilsagn om de amerikanske biskopers fortsatte støtte til den koreanske katolske kirkes arbeid for menneskerettighetene. Samtidig med offentliggjørelsen av erkebiskop Quinns brev, erklærte biskop Thomas C. Kelly, sekretær for USAs bispekonferanse, at det amerikanske folk hadde rett til å kreve at regjeringen i Washington gjør alt som står i dens makt for å fremme et rettferdigere system i Sør-Korea.

«VARE YPPERSTE DEMONSTRANTER», SIER PENTAGON

En gruppe benediktinernonner sang gregorianske hymner og greske salmer mot krig og for fred under en demonstrasjon utenfor Pentagon i Washington nylig, i en protest mot atomvåpenkappløpet. «Det er den vakreste og mest uttrykksfulle demonstrasjon vi har vært utsatt for», sa en talsmann for Pentagon etterpå.

Demonstrasjonen var arrangert i forbindelse med 1500-års-jubileet av den hellige Bendikts fødsel.

INDONESISKE KATOLSKE BISKOPER VIL HA GIFTE PRESTER

Prestemangelen er stor i Indonesia, som har ca. 3 millioner katolske innbyggere. Bare 1500 prester og 356 pretestuderende. Derfor har en gruppe indonesiske biskoper nylig appellert til Vatikanet om å få vie gifte menn til prester. Situasjonen er så ille, skriver biskopene, at (bortsett fra Djakarta og Semarang) hele 60 til 80 prosent av de troende ikke har tilfredsstillende adgang til sakramentene.

Biskopenes brev ble kjent ved en lekkasje fra kurien i Vatikanet.

GUDSTJENESTER I HELGENE	Dialog	Høy- messe
OSLO: St. Olavs domkirke Akersveien 1 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lord.: 19.00 sond.: 9.30 (eng) 19.00	— 11.00 —
St. Hallvard kirke, Frans'skanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35	11.00
St. Dominikus kirke, Dom'n'kanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 18.30	11.00 —
Vår Frue Villat kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	9.00	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 21 23 55	9.00	11.00
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 212587		10.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 22 209	lord.: 18.30 sond.: 8.00	— 11.00
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	lord.: 19.00 sond.: —	— 11.00
Vår Frue Kirke, Helleveien	sond.: 9.30	—
Florida kapell, Nygaardsgt. 124	19.00	—
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	lord.: 18.00 sond.: 8.30	— 10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongesgt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: St. Peters kirke, Kri'stan V's pl. 1, tlf. 81 168	9.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvg. 113, tlf. 23 75 1	lord.: 18.00 sond.: —	— 11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 23 195		11.00
HØNEFOSS: St. Theresas kirke, Vesterngt. 5, tlf. 22 381	9.00	11.00
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	lord.: 18.00 sond.: —	— 11.00
LILLEHAMMER: Mariakirken, Wedemansgt. 3 A, tlf. 52 550	lord.: 18.00 sond.: —	— 10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romerksgt. 1, tlf. 71 28 85	9.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	17.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793	lord.: 18.00	11.00
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
Eikeli kirke, Veståsen 20, tlf. 24 25 69	9.15	10.30
STAVANGER: St. Swithuns kirke, Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	lord.: 17.00 sond.: 8.30 9.30	— 11.00
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandef'ordsgt. 1, tlf. 11 949		11.00
VOSS: St. Olavs kapell Finne, tlf. 12 510		Efter avtale
TRONDHEIM: St. Olavs kirke Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården, tlf. 21 214 St. Elisabeth hospital, Ila, tlf. 21 670	8.45 19.00 6.15	11.00 — —
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegt. 5, tlf. 72 779		11.00
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem, Jernbanegt. 29		11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467		11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Norvesund, tlf. 37 558	lord.: 17.00 sond.: 8.30	— 11.00
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgt. 94, Sogneprestens tlf. 84 277	lord.: 18.00 sond.: —	— 11.00
St. Elisabethostrene, Balsfjordgt. 35, tlf. 81 487	sond.: 8.00	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 11 447	19.00	11.00
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 61 501	lord.: 15.00 sond.: —	— 10.30
NARVIK: Kristi Kongekirken, Håreksgt. 82		18.30
SELFORS: Vår Frelsers kirke, Skipper Nilsensgt. 21, tlf. 52 072		Efter avtale

GUDSTJENESTENE I TRONDHEIM KL. 9.00 OG 11.00 SØNDAGER.

Vatikanradioens utsendelser på
NORSK/dansk er hver mandag
klokken 20.15 norsk sommertid
og høres best på 31 og 25 m
kortbølge eller 9645 henholdsvis
11715 kz.

Åpenbaringen . . .

(Forts. fra side 5)

og Guds styrelse i sitt eget liv, hans dom og hans frelse, hans løfter og deres oppfyllelse, han vil heller ikke kunne gjenkjenne den i verdenshistorien, og hele begrepet «frelseshistorie» blir for ham det rene tankespill. Herved innrømmer vi at Skriften kun kan forstås ut fra en sammenheng som er en direkte videreføring av dens visjon. Frelseshistorien kan kun bli en realitet for dem som vet seg selv del av denne, i bevisst forstand. Samtidig innebærer denne tro gyldighet for all historie.

Skriften viser oss at frelshistorien fører verdenshistorien videre enn dens innebygde mening (som frelshistorien allerede har «avdekket» som Guds styrelse, hans gjerninger til dom og frelse). Frelshistorien spreder verdenshistoriens muligheter og fører menneskeheten opp til Gud i en unik og endelig forstand. *Fortsettes*

Den hellige . . .

(Forts. fra side 9)

fullhet og sine store synder, uten å konkretisere. Man blir nesten grepet av en viss nysgjerrighet: Hva i all verden mener Teresa?

Sitat fra etterskriften —

«Og derfor ber jeg for Guds skyld at den som måtte lese denne beretning om mitt liv å ha for øye at det har vært lastefullt. Jeg har lagt merke til at etter at Herren har kalt andre helgener, har de ikke forbrutt seg mot ham. Jeg derimot er ikke bare blitt verre, men det synes meg som om jeg har gjort meg flid for å gjøre motstand mot den nåde som Hans Majestet (Teresa yndet å kalle Vår Herre så) viste mot meg. Jeg følte meg forpliktet til å tjene ham bedre, men innså at av meg selv kunne jeg ikke betale det minste at hva jeg skyldte».

Vi må vel tro at når denne fromme mystiker igjen har oppnådd heder, denne gang 400 år etter sin død, må det tyde på at hun også kan ha noe å gi til vår tids mennesker.

GIFTE ANGLIKANSKE PRESTER KAN BLI KATOLSKKE PRESTER VED KONVERJON

Gifte anglikanske prester kan etter å ha konvertert til den katolske kirke motta katolsk prestevielse til tross for sølibatsbudet. Dette går det frem av et dekret som Vatikanet har sendt ut til de amerikanske katolske biskoper. Foranledningen er at hele 63 anglikanske geistlige i USA i den senere tid har søkt de katolske biskoper om en slik tillatelse. Hvert enkelt tilfelle må imidlertid overprøves for seg, understreker dekretet fra Rom. Med dette vil den katolske kirke av latinsk ritus få sine første gifte prester i USA.

Gifte prester i den katolske kirke er en sjeldenhet, men er på ingen måte en umulighet. En rekke av de såkalte unerte katolske kirker, f. eks. den ukrainske, melkittiske og kaldeiske, kjenner ikke sølibats tvangen. En rekke tidligere lutherske og andre prester er blitt presteviet i den katolske kirke i Vest-Europa, til tross for at de er gifte.

Det har imidlertid alltid dreid seg om spesialtillatelser gitt ved hvert enkelt tilfelle. Det er første gang i vår tid at en så stor gruppe som 63 geistlige og 1000 legfolk under ett går over til den katolske kirke i den vestlige del av verden.

De gifte katolske prestene kan ikke utnevnes til biskoper, og har heller ikke anledning til å gifte seg dersom de skulle bli enkemenn.

MOLDAVISK PREST BEDT OM Å PASSE KYR

Pater Vladislav Zavalnyuk, den eneste katolske prest i den Moldaviske sovjetrepublikk, har fått beskjed om å «passe kyr». Allerede i desember i fjor ble han fratatt sin lisens for å arbeide som prest.

Dermed har de sovjetiske myndigheter straffet de moldaviske katolikker ettertrykkelig, etter at de uten tillatelse hadde forsøkt å opprette en liten menighet med kirke — republikkens andre — i det nordlige Moldavia for tre år siden.

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen ^{9/15}

Ullevållevn. 1

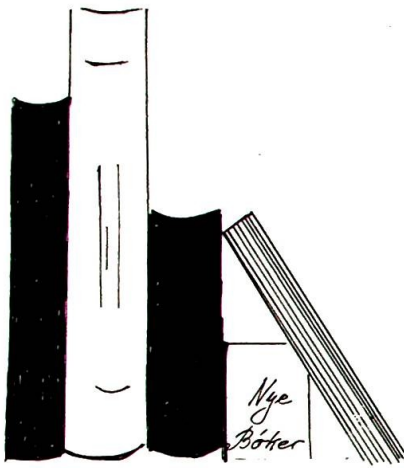
TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

Vi kommer i konferanse

Ordner alt

Egen parkeringsplass

Pax Forlag:
GLØDETRADER
 218 sider.

En poesiantologi heter det i undertittelen. I dagens diktning er det imidlertid ofte bare ordoppstillinga som skiller diktet fra vanlig journalistikk. Poesi fra prosa.

Diktsamlinga omfatter arbeider av omlag 40 norske forfattere i alle aldre i tidsrommet 1970—1978. De fleste med sosialistisk livssyn av mer eller mindre lødig valør.

Vi møter noen av de unge sjøproletariske radikalere som søker å gjenge en revolusjonær-romantisk epoke de ikke sjøl har opplevd, men ved å nytte et moderne, nesten popkulturelt språk, finner de faktisk endel respons hos frustrerte samtidsmennesker. Noe av dette mangler både flyt, nerve og egenart, men bevares, mye er bra, svært bra og aktuelt og fortjener stor lesekrete.

Diktene gjenspeiler holdninger. Fra de primitive misunnelseskommunister, over «flegmatikere» som Bull Gundersen og andre som elegant spidder småborgeren og konsumentmennesket — og fram til de varme i hjertet, en Takvam eller Børli, som røper omtanke for de svake i samfunnet. I forordet sier forlagets sortører at utvalget representerer en hovedstrøm i norsk 70-tallspoesi. En del vil utvilsomt og uten noe særlig savn falle fra, men andre vil, som den aldrende og konsekvente bergens-radikaleren Øyvind Bolstad, da han kjente dødens

pust i nakken, erklære som i sin «Optimistisk elegi» å ha så mye ugjort, og nærmest trygler om å få leve ennå en skapende tid, og få det.

Som sagt; en diktsamling til forargelse, vederkvegelse og ettertanke.
 Åge Fjeld

Mitt Calcutta

— ligger ikke i India,
 det er HER.

Min neste

står sammen med meg i busskøen —
 bor i nabohuset —
 sitter ved siden av meg i kirken —
 sover i samme seng?

Mitt Calcutta er der

hvor smilet holder på å visne bort,
 hvor hjertevarmen holder på å dø ut,
 hvor hendene er knyttet og ikke kan
 kjærtegne.

Mor Teresa sier:

Det har alltid vært nok ris til enda
 en skål,
 alltid plass til enda en seng,
 alltid nok medisiner til enda et
 medmenneske.

*Herre, send meg ny forsyning av
 smil, hjertevarme og forståelse.*

*Herre, åpne mine knyttede hender så
 jeg kan
 strekke dem ut
 mot — DEG?*

Enn-Be

USA-KRISTNE DÅRLIGE BIBEL- LESERE

De fleste kirkemedlemmer leser ikke Bibelen eller ber bordvers, mens en gruppe som ikke er medlemmer i noe kirkesamfunn både ber og mediterer.

Det går det frem av en intervjuundersøkelse som en avis i Boston i USA utførte i år. 60 % av de spurte sa de aldri eller bare ytterst sjelden leste i Bibelen, viser undersøkelsen, som omfatter 400 innbyggere i Bostonområdet.

TO FRANSISKANERSTUDENTER DØMT I JUGOSLAVIA

To unge prestestuderende for fransiskanerordenen er nylig blitt idømt strenge straffer under en hemmelig rettssak. Novisen Franja Wudvid (21) ble dømt til seks års fengsel, fordi han hadde vært i besittelse av et dikt som beskrev angivelige overgrep mot det kroatisk folk. Videre ble han dømt for å ha oppbevart to utenlandske avisartikler om skueprosessen og forfølgelsen av den kroatisk kardinal Aloisius Stoninad i etterkrigsårene. Hans medbroder Ivan Turudic ble dømt til fem og et halvt års fengsel, fordi det samme dikt var blitt funnet hos ham. Dessuten hadde han hatt et kroatisk flagg uten rød stjerne. De to fransiskanernovisene ble arrestert etter en husundersøkelse hos 15 fransiskanerstudenter tidlig i april. Ved undersøkelsen av deres kloster i Humac og i deres foreldres hjem ble mye ramponert, bl.a. et verdifullt bibliotek ble sterkt beskadiget. Den jugoslaviske presse har forsoekt å tie i hjel affæren.

KU-KLUX-KLAN-AKSJON MOT KLOSTER

For å markere sin protest mot dets støtte til kubanske flyktninger, har den amerikanske Ku-Klux-Klan-liga slått til mot et benediktinerkloster i Alabama. Benediktinerne i Cullman i Alabama hadde nemlig midlertidig tatt seg av 200 kubanske flyktninger: Ku-Klux-Klan satte i protest opp et kors ved klosterets port og tente på. Flere aksjoner mot klosteret er bebudet av ligaen.

En engel åpenbarte seg for Maria og sa: HIL DEG DU SOM ER BLITT UTVALGT

Og Gud spurte Maria: VIL DU FØDE FRELSEREN?

Maria svarte JA. —

Derfor feirer katolikker i hele verden i oktober måned rosenkransfesten.

For fra nå av skal alle slekter prise henne salig.

BRASILANSK BISKOP VIL STØTTE EN FOLKEARMÉ

Biskopen av industriområdene i Sao Paulo i Brasil, Claudio Hummes, har foreslått at Brasils kirke åpent støtter en folkearmé av den typen man opplevde i Nicirargua, dersom en slik situasjon som den i Nicaragua skulle oppstå i Brasil. Riktignok er voldsbruk ikke en fremgangsmåte som oppmuntres i Evangeliet, men Hummes fryktet at folket snart ville miste tålmodigheten.

Biskop Hummes er ikke alene i det brasilianske bispekollegium med slike krasse meninger, men stort sett bestreber den katolske kirke seg på å gi regimet en sjanse til å myke opp systemet og gå over til et sivilt styresett. Imidlertid sto noen av landets betydeligste kirkeledere, bl. a. Sao Paulos kardinal Arns, på arbeidernes side i konflikten i stålindustrien i år, og har tydelig gitt til kjenne at den ønsker snarlige sosiale, politiske og økonomiske reformer. Pave Johannes Paul II ga sin støtte til denne holdningen under sitt brasilbesøk i juli i sommer.

Biskop Hummes kritiserte samtidig det økonomiske system i Brasil, og bebudet at kirken ville fortsette å frigjøre seg fra alle bånd til samfunnets mektige.

«Kirken må stå på de undertryktes side. Den må forsøke å skape et nytt samfunn med dem, hvor rettferdighet, frihet og alle menneskerettigheter respekteres og utfoldes».

HAGIA-SOFIA-KATEDRALEN BLIR IGJEN ET BØNNENS SENTRUM

Hagia Sofia-basilikaen i Istanbul — oprinnelig kristen kirke, deretter muslimsk moské, og etter 1935 museum — skal igjen bli en moské. Det har den tyrkiske regjering bestemt. Beslutningen er etter alt å dømme en gjenytelse overfor de ortodokse muslimer, som hadde stemt for den sittende regjering ved et mistillitsforslag i parlamentet.

Hagia Sofia ble omgjort til et museum i 1935 som et ledd i den radikale sekularisering som Kemal Atatürk hadde satt igang. I flere år har ortodokse muslimer presset på for at den tidligere kristne basilika igjen skulle bli en moské.

FEM AMERIKANSKE BISKOPER GÅR IMOT USAs REGISTRERING AV MULIGE VERNEPLIKTIGE

Fem amerikanske katolske biskoper har undertegnet et opprop mot Carters planer om å registrere alle unge menn, med tanke på en senere eventuell mobilisering. De fem: Carrol Dozier (Mem-

phis), Thomas Gumbleton (i Detroit), Raymond Hunthausen (Seattle), Peter Rosazza (i Hartford) og Walter Sullivan (Richmond), mener at registreringen kan være et første skritt på veien til en ny verdenskrig.

ARABERE KAN OGSÅ VÆRE KRISTNE

Under tittelen «Ja, kristen og araber» har den libanesiske prest Marcel Haddad gått imot den libyske president Gaddhaffi i den libanesiske dagsavis «Orient».

Oberst Gaddhaffi har nylig uttalt at ingen araber kan være en kristen, og at alle kristne arabere straks må omvende seg til Islam. Gaddhaffis utfall mot de kristne arabere har bidratt til å øke presset mot dem fra arabiske muslimers side. Situasjonen er nå blitt så alvorlig at de kristne må bite fra seg.

Pater Marcel Haddad peker i sin artikkel på de «logiske feil hos herr Gaddhaffi» skulle han ha rett, måtte jo også alle ikke-arabiske muslimer omvende seg, og bli enten kristne, tilhengere av afrikanske stammereligioner eller hinduer.

KATARINAKLOSTERETS ABBED VIL HA SIKKERHETSSONE RUNDT KLOSTERET

Katarinaklosterets abbed, erkebiskop Damianos, har vendt seg til kristne politikere i vesten og til Egypts president Sadat for å få en sikkerhetssone rundt sitt kloster. Dette meget gamle klosteret ligger sør på Sinai-halvøya, i et område som tidligere i år ble avgitt av den israelske okkupasjonsmakt til Egypt.

Abbed-erkebiskop Damianos Samartzis vil med dette sette en stopper for drømmene om en «Katarina-by» ved det 1600 år gamle ortodokse klosteret. Friesonen rundt klosteret vil ha til minst ti kilometer i tverrsnitt.

ÅPENT BREV FRA PASTOR DIMITRI DUDKA TIL PATRIARK PIMEN

Den russisk-ortodokse geistlige Dimitri Dudko, som ble arrestert i januar i år og som nylig «angret sine feiltrinn» i sovjetisk fjernsyn, har rettet et offentlig brev til Moskvas patriark Pimen, der han igjen tar avstand fra sin tidligere «antisovjetiske aktivitet». Brevet fra den 59-årige pastor Dudko, som er gift og har familie, ble offentliggjort i moskvapatriarkatets siste meldingsblad. Her ber Dudko «underdannigst» om «tilgivelse for alle feil», og gir uttrykk for sin sorg over at han har fort de troende på sitt hjemsted vill. Han betegner sege selv som «svindler» og beklager sin brøde overfor det sovjetiske regime.

LIKKLEDET I TORINO UTNYTTET I SMAKLØS REKLAMEKAMPANJE

Likkledet i Torino er blitt utnyttet i en uvanlig smakløs salgskampanje i USA i sommer. Et postordrefirma, Mail Order Inc., selger små kopier av likkledet til 60 kr. stykket, og anbefaler det som en lykkeamulett, spesielt ved gambling. «Mirakelkledet er ikke noen vanlig talisman, men et relikvium som har 2000 års mirakuløs historie bak seg. For 12 \$ kan det gjøre mirakler for deg».

VEST-BENGALENS DELSTATSPRESIDENT GIR ETTER FOR KIRKELIG KRAV

Vest-Bengalens marxistiske president Jyoti Basu, har i et personlig skriv til Calcuttas erkebiskop, kardinal Lawrence Trevor Picachy, tilbakevist at delstaten forsøker å stikke kjepper i hjulene for den katolske kirkes arbeid. I midlertid gjorde han det klart at de utenlandske misjonærer ikke skulle innskrenkes i sin rett til å bekjenne, praktisere og propagere for sin tro. Men «noen forbehold må tas når det gjelder 'proseltyttsvirksomhet' i enkelte stammer og regioner».

Katolske og protestantiske organisasjoner har tidligere i år protestert mot at de ikke slapp til med sitt hjelpeprogram i enkelte stammeområder i denne indiske delstaten.

KINA RESTAURERER NOK EN MISJONÆRGRAV

De kinesiske myndigheter har restaurert nok en grav til en katolsk Kinamisjonær. Tidligere i år ble den kjente jesuittmisjonær Matteo Riccis grav i Peking satt i stand, etter å ha blitt raset under kulturrevolusjonen. Matteo Ricci var misjonær i Kina rundt år 1600. Sydtiroleren Joseph Freinademetz, som arbeidet i Kina rundt år 1900, er begravd i Taikia i Sor-Kina. Også hans grav ble ødelagt under kulturrevolusjonen, men settes nå i stand igjen.

KATOLSK PRESTESEMIAR I NORGE

Det har blitt åpnet et presteseminar for vietnamesiske teologer på Snarøya. Seminaret er en selveiende institusjon med Pastor Harald Taxt som formann og med Pastor Jaques Tho som rektor.

Islam kan knuse Sovjetstaten

— Allah er uten et bestemt kjønn, en bestemt alder og uten tilknytning til en bestemt sivilisasjon. Allah er Gud i den enkleste form, og Islams Muhammed er et rent menneske. Den kristne Gud er i motsetning halvt Gud og halvt menneske, sa Johan Galtung i et foredrag i vår. Han trodde det kunne forklare noe av Islams fremmarsj i verden i dag. Islam er mindre vestlig og mer religiøs.

I Afrika, som omtales som det nye «kristne kontinent», øker islam enda sterkere enn kristendommen. Det gjelder spesielt i Nord-Afrika. Halvparten av den afrikanske befolkning er i dag muslimer.

I Sovjet vil halvparten av befolkningen være muslimer når vi kommer så langt som til det 21. århundre, spådde Galtung. For det er den store muslimske minoriteten i Sovjet som får flest barn.

— Moskovittene er så dekadente at mange av dem ikke engang reker å få et barn før de skiller seg, sa Galtung. Han mente dette bærer i seg sovjetstatens undergang.

— Den knusing av det islamske Afghanistan som nå finner sted, kan være en modell, sa han.

Galtung pekte på kjennsgjeringene ved en islamsk republikk:

For det første har den intet skille mellom stat og kirke. Koranens lov er også statens lov. Da blir samfunnet, for det andre, et teokrati hvor prestene er styrere og styrerne er prester.

— En mann som Khomeiny er en blanding av en messias og en pave, omtrent som om Jesus skulle komme igjen i Flekkefjord, sa professor Johan Galtung.

Et tredje trekk ved en muslimsk stat er at det økonomiske systemet vil bli drevet ut fra tanken: «smått er godt». Derfor kan en eventuell amerikansk militæraksjon mot oljefeltene i Iran hjelpe Khomeiny til å oppnå noe han ønsker: nemlig å sanere mulighetene for en overflodsøkonomi.

For det fjerde: Den rolle kapital får i et slikt samfunn, er å hjelpe andre, uten renter. Koranen har et prinsipp om lokal solidaritet. Hvis en av dine nærmeste trenger penger, får han låne uten å bli krevet penger. Galtung påpeker at Islam på grunn av disse synspunkter på økonomi, aldri kan bli noe senter for verdenskapitalismen.

Endelig, som kjennetegn ved en islamsk republikk: Hvis menneskene skal få det som her er nevnt, må islam lære dem det. Det går bare et skille i verden mellom muslimer og ikke-muslimer.

Vi får en aggressiv, ekspanderende Islam, slik kristendommen var for 500 år siden, sa professor Galtung. — Når kristendommen går ned, går Islam opp.

Vår Kirke.

KATOLSK KOMMISSJON FRYKTER ØKT VOLD I SØR-AFRIKA

Den katolske kommisjon «Justitia et Pax» (for Rettferdighet og Fred) i Zimbabwe frykter at situasjonen i Sør-Afrika-republikken vil forverres. Det herskende volds-klima vil bare bli verre hvis ikke den hvite minoriteten tar hensyn til de svartes krav. Kommissjonen viste i den forbindelse til erfaringene i Rhodesia/Zimbabwe.

GRESK-ORTODOKS BISKOP ADVARER MOT NAKENBADERE

En gresk-ortodoks biskop på en liten øy i det sørlige Hellas har advart de utenlandske nakenbadere at de enten må kle seg, eller risikere å utsettes for lokalbefolkningens vrede. Metropolit Ierotheou av Hydra gjorde det klart for turistene at de lokale myndighetene ikke kunne garantere for deres sikkerhet, dersom de kastet badetøyet.

VESTEN MÅ EKSPORTERE PRESTER

Et dokument som er utsendt fra kurien i Rom understreker at bispedømmene i Vest-Europa, Polen og Nord-Amerika må utarbeide en oversikt over hvor mange de kan avse til bispedømmene i den tredje verden, som til dels er håpløst underbemannet. Dokumentet anbefaler også et nærmere samarbeid mellom bispedømmene og de religiøse ordener om å mestre betjeningen av sog-i Vesten.

Europa og Nord-Amerika bebos av 45 % av verdens katolikker, men har samtidig 77,2 % av alle verdens katolske prester. Antall katolikker øker samtidig eksplosjonsartet; i Latinamerika p.g.a. folkeøkningen, i Afrika og Asia p.g.a. kirkens misjon.

ST. OLAV

Katolsk tidsskrift for
religion og kultur

Medarbeidere:

Svend Aage Rasmussen,
ansv.

Claes Tande
Aage Hauken, O.P.
Ester Mikalsen
Marit Flagestad

Redaksjonens adresse:

Akersveien 5, Oslo 1.
Redaktøren treffes best tors-
dager kl. 9—10, tlf. 20 27 35
(privat 032/53 373).

Ekspedisjon:

Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16,
lørdag 9—14. Tlf. 20 72 48.

Abonnement (direkte eller
gjennom postkontorene).
Kr. 85,— pr. år.
For halvår kr. 45,—.
Utlandet utenfor Skandinavia
kr. 100,— pr. år.
Annonser 10 dager før
utgivelsesdagen.
24 numre årlig.
Postgiro 20 46 480